

N. 10

ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERING

SEANCE DE L'APRES-MIDI
NAMIDDAGVERGADERING

CONGES :

Page 198.

PETITIONS :

Page 198.

COMPOSITION DE COMMISSIONS (Modification) :

Page 199.

PROJETS DE LOI (Discussion) :

Projet de loi portant approbation des Actes internationaux suivants :

- a) Deuxième Convention ACP-CEE de Lomé avec Protocoles, Acte final et Déclarations annexées ainsi qu'un Echange de Lettres;
- b) Accord relatif aux produits relevant de la Communauté européenne du Charbon et de l'Acier, faits à Lomé le 31 octobre 1979, et
- c) Accord interne relatif au financement et à la gestion des aides de la Communauté et Déclarations;
- d) Accord interne relatif aux mesures à prendre et aux procédures à suivre pour l'application de la Deuxième Convention de Lomé, faits à Bruxelles le 20 novembre 1979.

Discussion générale. — *Orateurs* : MM. de Bruyne, Kuylen, Dewulf, rapporteur, M. Coens, ministre de la Coopération au Développement, p. 200.

Discussion et vote de l'article unique, p. 206.

Projet de loi contenant le budget du ministère de la Justice de l'année budgétaire 1980.

Projet de loi ajustant le budget du ministère de la Justice de l'année budgétaire 1979.

Discussion générale (suite). — *Orateurs* : MM. S. Moureaux, Wyninckx, J. Wathélet, Lallemand, Storme, De Clercq, M. Ph. Moureaux, ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles, p. 208.

ORDRE DES TRAVAUX :

Orateur : M. le Président, p. 207.

PROJET DE LOI (Vote) :

Projet de loi portant approbation des Actes internationaux suivants :

- a) Deuxième Convention ACP-CEE de Lomé avec Protocoles, Acte final et Déclarations annexées ainsi qu'un Echange de Lettres;

VERLOF :

Bladzijde 198.

VERZOEKSCRIFTEN :

Bladzijde 198.

SAMENSTELLING VAN COMMISSIES (Wijziging) :

Bladzijde 199.

ONTWERPEN VAN WET (Bespreking) :

Ontwerp van wet houdende goedkeuring van volgende Internationale Akten :

- a) Tweede ACS-EEG-Overeenkomst van Lomé, met Protocollen, Slotakte en bijgevoegde Verklaringen alsmede een Briefwisseling;
- b) Akkoord betreffende de produkten die onder de bevoegdheid van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal vallen, opgemaakt te Lomé op 31 oktober 1979, en
- c) Intern Akkoord betreffende de financiering en het beheer van de steun van de Gemeenschap en Verklaringen;
- d) Intern Akkoord inzake maatregelen en procedures nodig ter toepassing van de Tweede ACS-EEG-Overeenkomst van Lomé, opgemaakt te Brussel op 20 november 1979.

Algemene bespreking. — *Sprekers* : de heren de Bruyne, Kuylen, Dewulf, rapporteur, de heer Coens, minister van Ontwikkelingssamenwerking, blz. 200.

Beraadslaging en stemming over het enig artikel, blz. 206.

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Justitie voor het begrotingsjaar 1980.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Justitie voor het begrotingsjaar 1979.

Algemene bespreking (voortzetting). — *Sprekers* : de heren S. Moureaux, Wyninckx, J. Wathélet, Lallemand, Storme, De Clercq, de heer Ph. Moureaux, minister van Justitie en Institutionele Hervormingen, blz. 208.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN :

Spreker : de Voorzitter, blz. 207.

ONTWERP VAN WET (Stemming) :

Ontwerp van wet houdende goedkeuring van volgende Internationale Akten :

- a) Tweede ACS-EEG-Overeenkomst van Lomé, met Protocollen, Slotakte en bijgevoegde Verklaringen alsmede een Briefwisseling;

- b) Accord relatif aux produits relevant de la Communauté européenne du Charbon et de l'Acier, faits à Lomé le 31 octobre 1979, et
- c) Accord interne relatif au financement et à la gestion des aides de la Communauté et Déclarations;
- d) Accord interne relatif aux mesures à prendre et aux procédures à suivre pour l'application de la Deuxième Convention ACP-CEE de Lomé, faits à Bruxelles le 20 novembre 1979, p. 207.

VOTE SUR L'ORDRE DU JOUR PUR ET SIMPLE DEPOSE EN CONCLUSION DE L'INTERPELLATION DE M. CAPOEN AU PREMIER MINISTRE, DEVELOPPEE LE 13 NOVEMBRE 1980 :

Page 207.

PROJETS DE LOI (Dépôt) :

Page 219.

Le gouvernement :

1. Projet de loi contenant le budget des Dotations aux collectivités et aux régions de l'année budgétaire 1980;
2. Projet de loi instaurant un subside spécifique en vue de promouvoir la construction et la rénovation d'habitations.

PROPOSITION DE LOI (Dépôt) :

Page 220.

M. De Clercq. — Proposition de loi modifiant la loi du 3 juillet 1978 relative aux contrats de travail.

INTERPELLATION (Demande) :

Page 220.

M. Egelmeers au ministre de la Défense nationale sur « l'achat de seize grues mobiles lourdes destinées au génie ».

- b) Akkoord betreffende de produkten die onder de bevoegdheid van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal vallen, opgemaakt te Lomé op 31 oktober 1979, en
- c) Intern Akkoord betreffende de financiering en het beheer van de steun van de Gemeenschap en Verklaringen;
- d) Intern Akkoord inzake maatregelen en procedures nodig ter toepassing van de Tweede ACS-EEG-Overeenkomst van Lomé, opgemaakt te Brussel op 20 november 1979, blz. 207.

STEMMING OVER DE EENVOUDIGE MOTIE INGEDIEND TOT BESLUIT VAN DE INTERPELLATIE VAN DE HEER CAPOEN TOT DE EERSTE MINISTER, GEHOUDEN OP 13 NOVEMBER 1980 :

Bladzijde 207.

ONTWERPEN VAN WET (Indiening) :

Bladzijde 219.

De regering :

1. Ontwerp van wet houdende de begroting der Dotaties aan de gemeenschappen en aan de gewesten voor het begrotingsjaar 1980;
2. Ontwerp van wet tot instelling van een bijzondere toelage voor de bevordering van nieuwbouw en vernieuwbouw van woningen.

VOORSTEL VAN WET (Indiening) :

Bladzijde 220.

De heer De Clercq. — Voorstel van wet houdende wijziging van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten.

INTERPELLATIE (Verzoek) :

Bladzijde 220.

De heer Egelmeers tot de minister van Landsverdediging over « de aankoop van zestien zware mobiele hijskranen voor de genie ».

PRESIDENCE DE M. LEEMANS, PRESIDENT

VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER LEEMANS, VOORZITTER

M. Mesotten, secrétaire, prend place au bureau.

De heer Mesotten, secretaris, neemt plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 14 h 05 m.

De vergadering wordt geopend te 14 u. 05 m.

CONGES — VERLOF

Mme Nauwelaerts-Thues, en raison de devoirs administratifs; MM. Conrotte, Paque et Goossens, en raison d'autres devoirs; Deleek et E. Guillaume, pour raison de santé, demandent d'excuser leur absence à la présente séance.

Afwezig met bericht van verhindering : Mevr. Nauwelaerts-Thues, wegens ambtsplichten; de heren Conrotte, Paque en Goossens, wegens andere plichten; Deleek en E. Guillaume, wegens gezondheidsredenen.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving.

PETITIONS — VERZOEKSCRIFTEN

Par pétition datée d'Auvelais, M. Nicolas Iachini et 565 signataires demandent, au nom du Comité permanent des Immigrés, que le droit de vote et d'éligibilité soit accordé aux immigrés à l'occasion des élections communales de 1982.

Bij verzoekschrift uit Auvelais, vragen de heer Nicolas Iachini en 565 ondertekenaars, namens het « Comité permanent des Immigrés » dat stemrecht en verkiesbaarheid aan de vreemdelingen zouden worden verleend ter gelegenheid van de gemeenteraadsverkiezingen 1982.

— Dépôt sur le bureau.

Ter inzage op het bureau.

Par pétition datée de Thuin, le collège échevinal demande que les communes malmédiennes puissent appartenir à part entière à la région wallonne.

Bij verzoekschrift uit Thuin, vraagt het schepencollege dat de gemeenten uit het Malmédijse volwaardig deel zouden kunnen uitmaken van het Waalse gewest.

— Dépôt sur le bureau.

Ter inzage op het bureau.

Par pétition datée de Bruxelles, Mme Simone de Nave, secrétaire générale de l'Association « Le Troisième Âge », demande le vote rapide du projet de loi modifiant les droits successoraux du conjoint survivant.

Bij verzoekschrift uit Brussel, vraagt Mevr. Simone de Nave, secretaris-generaal van de Vereniging « Le Troisième Âge », dat het ontwerp van wet tot wijziging van het erfrecht van de langstlevende echtgenoot, zo spoedig mogelijk goedgekeurd zou worden.

— Renvoi à la commission de la Justice.

Verzoek naar de commissie voor de Justitie.

Par pétition datée de Koekelberg, le conseil communal s'oppose à l'appel des Evêques en faveur de l'amnistie.

Bij verzoekschrift uit Koekelberg, verzet de gemeenteraad zich tegen de oproep van de Bisschoppen tot amnestie.

Même pétition émanant du conseil communal de Schaerbeek et du Conseil central des Communautés philosophiques non confessionnelles de Belgique.

Zelfde verzoekschrift van de gemeenteraad van Schaerbeek en van de Centrale Raad der Niet-Confessionele Levensbeschouwelijken Gemeenschappen van België.

— Dépôt sur le bureau.

Ter inzage op het bureau.

Par pétition datée de Schaerbeek, le conseil communal s'oppose aux propositions de loi tendant à accorder le droit de vote aux étrangers lors des élections communales.

Bij verzoekschrift uit Schaerbeek, verzet de gemeenteraad zich tegen de voorstellen van wet tot het verlenen van stemrecht aan de vreemdelingen bij de gemeenteraadsverkiezingen.

— Dépôt sur le bureau.

Ter inzage op het bureau.

Par pétition datée de Bruxelles, le Conseil central des Communautés philosophiques non confessionnelles de Belgique s'oppose à l'organisation, par les pouvoirs publics, de Te Deum à l'occasion de la Fête nationale ou de la Fête de la dynastie.

Bij verzoekschrift uit Brussel, verzet de Centrale Raad der Niet-Confessionele Levensbeschouwelijken Gemeenschappen zich tegen het organiseren door de overheid van officiële Te-Deums ter gelegenheid van de Nationale Feestdag of de Dag der Dynastie.

— Renvoi à la commission des Pétitions.

Verwezen naar de commissie voor de Verzoekschriften.

Par pétition datée de Saint-Ghislain, le conseil communal demande le vote rapide des propositions de loi tendant à réprimer les actes de racisme et de xénophobie.

Bij verzoekschrift uit Saint-Ghislain, vraagt de gemeenteraad dat de voorstellen van wet tot beteugeling van door racisme en vreemdelingenhaat ingegeven daden, zo spoedig mogelijk zouden worden goedgekeurd.

Même pétition émanant du conseil communal de Tielt.

Zelfde verzoekschrift van de gemeenteraad van Tielt.

— Renvoi à la commission de la Justice.

Verwezen naar de commissie voor de Justitie.

Par pétition datée de Charleroi, Mmes Stanc et Derenne, au nom du groupe n° 21 d'Amnesty International, demandent que soient condamnées les violations des droits de l'homme en Uruguay.

Bij verzoekschrift uit Charleroi, vragen Mevrn. Stanc en Derenne, namens groep nr. 21 van Amnesty International, dat de schendingen van de mensenrechten in Uruguay zouden worden veroordeeld.

— Renvoi à la commission des Affaires étrangères.

Verwezen naar de commissie voor de Buitenlandse Zaken.

Par pétition datée de Liège, M. Jean Libon, au nom des magistrats du ressort des Cours d'appel et du travail de Liège, demande que les éventuelles modifications à apporter au statut de l'Ordre judiciaire, le soient après concertation avec les intéressés et dans le respect des règles constitutionnelles.

Bij verzoekschrift uit Luik, vraagt de heer Jean Libon, in naam van de magistraten uit het ambtsgebied van het Hof van beroep en het Arbeidshof van Luik, dat de eventuele wijzigingen in het statuut van de Rechterlijke Orde, eerst aangenomen zouden worden na overleg met de belanghebbenden en met eerbiediging van de Grondwet.

— Renvoi à la commission de la Justice.

Verwezen naar de commissie voor de Justitie.

Par pétition datée de Destelbergen, M. Clirierck, président du « Verbond der Vlaamse Oud-strijders en Oud-soldaten » demande qu'une amnistie générale soit accordée pour les délits politiques commis durant la guerre 1940-1945.

Bij verzoekschrift uit Destelbergen, vraagt de heer Clirierck, voorzitter van het Verbond der Vlaamse Oud-strijders en Oud-soldaten, dat algemene amnestie zou verleend worden voor politieke misdrijven gepleegd tijdens de oorlog 1940-1945.

— Dépôt sur le bureau.

Ter inzage op het bureau.

COMPOSITION DE COMMISSIONS

Modifications

SAMENSTELLING VAN COMMISSIES

Wijzigingen

M. le Président. — Le bureau est saisi de demandes tendant à modifier la composition de certaines commissions :

1. A la commission des Affaires culturelles et de la Politique scientifique :

M. Demuyter et Mme Herman-Michielsens remplaceraient MM. Bril et Nutkewitz comme membres suppléants;

Bij het bureau zijn voorstellen ingediend tot wijziging van de samenstelling van sommige commissies :

1. In de commissie voor de Culturele Zaken en het Wetenschapsbeleid :

Zouden de heer Demuyter en Mevr. Herman-Michielsens de heren Bril en Nutkewitz als plaatsvervangend lid vervangen;

2. A la commission des Affaires économiques :

M. Nutkewitz remplacera M. Février comme membre effectif;

MM. Bril et Henrion remplaceraient MM. Nutkewitz et Jacques Wathelet comme membres suppléants;

2. In de commissie voor de Economische Zaken :

Zou de heer Nutkewitz de heer Février als effectief lid vervangen;

Zouden de heren Bril en Henrion de heren Nutkewitz en Jacques Wathelet als plaatsvervangend lid vervangen;

3. A la commission des Affaires étrangères :

M. Henrion remplacerait M. Jacques Wathelet comme membre suppléant;

3. In de commissie voor de Buitenlandse Zaken :

Zou de heer Henrion de heer Jacques Wathelet als plaatsvervangend lid vervangen;

4. A la commission de l'Agriculture :

M. Daulne remplacerait M. Belot comme membre effectif;

M. Decoster remplacerait M. Daems comme membre effectif;

MM. Bril et Daems remplaceraient MM. Decoster et Waltniel comme membres suppléants;

4. In de commissie voor de Landbouw :

Zou de heer Daulne de heer Belot als effectief lid vervangen;

Zou de heer Decoster de heer Daems als effectief lid vervangen;

Zouden de heren Bril en Daems de heren Decoster en Waltniel als plaatsvervangend lid vervangen;

5. A la commission des Classes moyennes :

M. Cudell remplacerait M. Lecoq comme membre effectif;

M. Nutkewitz remplacerait M. Daems comme membre suppléant;

5. In de commissie voor de Middenstand :

Zou de heer Cudell de heer Lecoq als effectief lid vervangen;

Zou de heer Nutkewitz de heer Daems als plaatsvervangend lid vervangen;

6. A la commission du Commerce extérieur :

M. Leclercq remplacerait M. Lacroix comme membre effectif;

6. In de commissie voor de Buitenlandse Handel :

Zou de heer Leclercq de heer Lacroix als effectief lid vervangen;

7. A la commission des Communications et des PTT :
M. Cudell remplacerait M. Lacroix comme membre effectif;
M. D'Haeyer remplacerait M. Février comme membre suppléant;

7. In de commissie voor het Verkeerswezen en de PTT :
Zou de heer Cudell de heer Lacroix als effectief lid vervangen;
Zou de heer D'Haeyer de heer Février als plaatsvervangend lid vervangen;

8. A la commission de la Défense nationale :
M. Cudell remplacerait M. Daulne comme membre effectif;
Mme Herman-Michielsens remplacerait M. Kenens comme membre suppléant;

8. In de commissie voor de Landsverdediging :
Zou de heer Cudell de heer Daulne als effectief lid vervangen;
Zou Mevr. Herman-Michielsens de heer Kenens als plaatsvervangend lid vervangen;

9. A la commission de l'Education nationale :
M. Leclercq remplacerait M. Lacroix comme membre suppléant;
M. Henrion remplacerait M. Jacques Wathelet comme membre suppléant;

9. In de commissie voor de Nationale Opvoeding :
Zou de heer Leclercq de heer Lacroix als plaatsvervangend lid vervangen;
Zou de heer Henrion de heer Jacques Wathelet als plaatsvervangend lid vervangen;

10. A la commission de l'Emploi, du Travail et de la Prévoyance sociale :
M. Leclercq remplacerait M. Poulain comme membre effectif;
M. Jacques Wathelet remplacerait M. Bril comme membre effectif;
Mme Herman-Michielsens remplacerait M. Nutkewitz comme membre suppléant;

10. In de commissie voor de Tewerkstelling, de Arbeid en de Sociale Voorzorg :
Zou de heer Leclercq de heer Poulain als effectief lid vervangen;
Zou de heer Jacques Wathelet de heer Bril als effectief lid vervangen;
Zou Mevr. Herman-Michielsens de heer Nutkewitz als plaatsvervangend lid vervangen;

11. A la commission de l'Environnement :
M. Boey remplacerait M. D'Haeyer comme membre suppléant;

11. In de commissie voor het Leefmilieu :
Zou de heer Boey de heer D'Haeyer als plaatsvervangend lid vervangen;

12. A la commission des Finances :
M. Lepaffe remplacerait M. Delpérée comme membre effectif;
M. Henrion deviendrait membre effectif;
M. Nutkewitz remplacerait M. Février comme membre effectif;
MM. Février et Pede remplaceraient MM. Descamps et d'Haeyer comme membres suppléants;

12. In de commissie voor de Financiën :
Zou de heer Lepaffe de heer Delpérée als effectief lid vervangen;
Zou de heer Henrion effectief lid worden;
Zou de heer Nutkewitz de heer Février als effectief lid vervangen;
Zouden de heren Février en Pede de heren Descamps en D'Haeyer als plaatsvervangend lid vervangen;

13. A la commission de l'Intérieur et de la Fonction publique :
MM. Bril et Demuyter remplaceraient MM. Daems et Jean Gillet comme membres effectifs;
MM. Daems et Jean Gillet remplaceraient MM. Coen et Nutkewitz comme membres suppléants;
MM. Donnay et Leclercq remplaceraient Mme Remy et M. Lacroix comme membres suppléants;

13. In de commissie voor de Binnenlandse Zaken en het Openbaar Ambt :
Zouden de heren Bril en Demuyter de heren Daems en Jean Gillet als effectief lid vervangen;
Zouden de heren Daems en Jean Gillet de heren Coen en Nutkewitz als plaatsvervangend lid vervangen;
Zouden de heren Donnay en Leclercq Mevr. Remy en de heer Lacroix als plaatsvervangend lid vervangen;

14. A la commission de la Justice :
M. Henrion et Mme Herman-Michielsens remplaceraient MM. Nutkewitz et Jacques Wathelet comme membres effectifs;
MM. Vanderpoorten et Jacques Wathelet remplaceraient MM. Michel Toussaint et Waltniel comme membres suppléants;

14. In de commissie voor de Justitie :
Zou de heer Henrion en Mevr. Herman-Michielsens de heren Nutkewitz en Jacques Wathelet als effectief lid vervangen;
Zouden de heren Vanderpoorten en Jacques Wathelet de heren Michel Toussaint en Waltniel als plaatsvervangend lid vervangen;

15. A la commission de la Santé publique et de la Famille :
Mme Herman-Michielsens remplacerait M. Decoster comme membre effectif;
M. Decoster remplacerait Mme Bernaerts-Viroux comme membre suppléant;
Mme Remy remplacerait M. Donnay comme membre suppléant;

15. In de commissie voor de Volksgezondheid en de Gezinszorg :
Zou Mevr. Herman-Michielsens de heer Decoster als effectief lid vervangen;
Zou de heer Decoster Mevr. Bernaerts-Viroux als plaatsvervangend lid vervangen;
Zou Mevr. Remy de heer Donnay als plaatsvervangend lid vervangen;

16. A la commission des Travaux publics, de l'Aménagement du Territoire et du Logement :
MM. Bril et Demuyter remplaceraient MM. Jean Gillet et Nutkewitz comme membres effectifs;
Mme Bernaerts-Viroux remplacerait M. Lagneau comme membre suppléant;

16. In de commissie voor de Openbare Werken, de Ruimtelijke Ordening en de Huisvesting :
Zouden de heren Bril en Demuyter de heren Jean Gillet en Nutkewitz als effectief lid vervangen;
Zou Mevr. Bernaerts-Viroux de heer Lagneau als plaatsvervangend lid vervangen;

17. A la commission des Pétitions :
MM. Cuvelier, Demuyter et Henrion remplaceraient Mme Bernaerts-Viroux et MM. Lagneau et Nutkewitz comme membres effectifs;
M. Vanderpoorten remplacerait M. Vandersmissen comme membre suppléant;

17. In de commissie voor de Verzoekschriften :
Zouden de heren Cuvelier, Demuyter en Henrion Mevr. Bernaerts-Viroux en de heren Lagneau en Nutkewitz als effectief lid vervangen;
Zou de heer Vanderpoorten de heer Vandersmissen als plaatsvervangend lid vervangen;

18. A la commission des Naturalisations :
Mme Bernaerts-Viroux remplacerait M. D'Haeyer comme membre suppléant;

18. In de commissie voor de Naturalisaties :
Zou Mevr. Bernaerts-Viroux de heer D'Haeyer als plaatsvervangend lid vervangen;

19. A la commission de Vérification des Pouvoirs :
M. Kenens remplacerait M. Boey comme membre effectif;
MM. Demuyter et Février remplaceraient MM. Bril et Descamps comme membres suppléants.

19. In de commissie voor het Onderzoek der Geloofsbrieven :
Zou de heer Kenens de heer Boey als effectief lid vervangen;
Zouden de heren Demuyter en Février de heren Bril en Descamps als plaatsvervangend lid vervangen.

Pas d'opposition?
Geen bezwaar?
Il est donc ainsi décidé.
Dan is aldus besloten.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE GOEDKEURING VAN VOLGENDE INTERNATIONALE AKTEN :

A. TWEEDE ACS-EEG-OVEREENKOMST VAN LOME, MET PROTOCOLLEN, SLOTAKTE EN BIJGEVOEGDE VERKLARINGEN ALSMEDE EEN BRIEFWISSELING:

B. AKKOORD BETREFFENDE DE PRODUKTEN DIE ONDER DE BEVOEGDHEID VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAP VOOR KOLEN EN STAAL VALLEN,

OPGEMAAKT TE LOME OP 31 OKTOBER 1979, EN

C. INTERN AKKOORD BETREFFENDE DE FINANCIERING EN HET BEHEER VAN DE STEUN VAN DE GEMEENSCHAP EN VERKLARINGEN;

D. INTERN AKKOORD INZAKE MAATREGELEN EN PROCEDURES NODIG TER TOEPASSING VAN DE TWEDE ACS-EEG-OVEREENKOMST VAN LOME,

OPGEMAAKT TE BRUSSEL OP 20 NOVEMBER 1979.

Algemene beraadslaging en stemming over het enig artikel

PROJET DE LOI PORTANT APPROBATION DES ACTES INTERNATIONAUX SUIVANTS :

A. DEUXIEME CONVENTION ACP-CEE DE LOME AVEC PROTOCOLES, ACTE FINAL ET DECLARATIONS ANNEXES AINSI QU'UN ECHANGE DE LETTRES;

B. ACCORD RELATIF AUX PRODUITS RELEVANT DE LA COMMUNAUTE EUROPEENNE DU CHARBON ET DE L'ACIER,

FAITS A LOME LE 31 OCTOBRE 1979, ET

C. ACCORD INTERNE RELATIF AU FINANCEMENT ET A LA GESTION DES AIDES DE LA COMMUNAUTE ET DECLARATIONS;

D. ACCORD INTERNE RELATIF AUX MESURES A PRENDRE ET AUX PROCEDURES A SUIVRE POUR L'APPLICATION DE LA DEUXIEME CONVENTION ACP-CEE DE LOME,

FAITS A BRUXELLES LE 20 NOVEMBRE 1979.

Discussion générale et vote de l'article unique

De Voorzitter. — Aan de orde is de bespreking van het ontwerp van wet houdende goedkeuring van internationale akten.

Nous abordons l'examen du projet de loi portant approbation d'actes internationaux.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de heer de Bruyne.

De heer de Bruyne. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte collega's, ik ga geen technische ontleding geven van het tweede Lomé-verdrag, maar enkele beschouwingen ontwikkelen over de hoofdkenmerken van dit zeer belangrijke verdrag dat een signaal zou kunnen zijn voor een verder doorgedreven ontwikkelingsbeleid binnen het raam van de EEG.

Mijnheer de Minister, vooraf wil ik onderstrepen dat de schaduwzijden en de tekortkomingen van Lomé-II mij bekend zijn. Ik wil vermijden hier de indruk te wekken een ongenueanceerde lofzang voor Lomé-II aan te heffen.

Het grootste deel van mijn uiteenzetting zal gewijd zijn aan enkele essentiële positieve punten van de Lomé-verdragen.

Een eerste belangrijk punt — het is niet nieuw want het lag reeds ten grondslag aan Lomé-I — is het uitwerken van het Stabex-systeem. Dat is weer een van die gruwelijke afkortingen waarmee de politieke en economische taal bestendig wordt verrijkt. Ik zal dit systeem even verduidelijken. Lomé-II, net zoals Lomé-I, voorziet in een financieel stelsel waardoor aan de betrokken ontwikkelingslanden een jaarlijkse vaste minimumopbrengst van de uitvoer van een aantal bij naam genoemde goederen, is gewaarborgd.

Het komt erop neer dat voortaan de opbrengst van de uitvoer van een aantal artikelen niet meer uitsluitend zal afhangen van de marktprijs. Wanneer die marktprijzen beneden een zeker peil dalen, wordt een jaarlijkse totale opbrengst gewaarborgd, daarbij puttend uit een fonds waarvan de middelen verhoogd zijn en dat in plaats van 375 miljoen

Europese rekeneenheden, zoals bepaald in Lomé-I, voortaan, volgens Lomé-II, 550 miljoen Europese rekeneenheden zal bedragen.

Bij mijn weten is dit het enige internationale verdrag waarin dit systeem opgenomen is. De ervaring heeft bewezen dat het goed en snel werkt. Ik heb in de desbetreffende documenten gelezen dat de langste duur voor de afhandeling van een dossier in het Stabex-systeem ongeveer 5 maanden bedroeg. Het systeem heeft geen aanleiding gegeven tot misbruiken. Er kunnen vanwege betrokken belangenkringen eventueel pogingen zijn geweest om via een manipulatie van de prijzen een overbodige subsidie te verkrijgen. Concreet gevallen zijn mij daarover niet bekend. Ik heb daarover in de internationale literatuur ook niets gevonden.

Ik ben dan ook van mening dat dit Stabex-systeem niet alleen in stand dient te worden gehouden maar dat het moet worden uitgebreid in de werkelijke zin. Daarmede bedoel ik dat een uitbreiding niet noodzakelijk blijkt uit de verhoging van de beschikbaar gestelde middelen. Er kan een aangroei zijn als gevolg van het toetreden van nieuwe landen. Wanneer het totale bedrag verhoogd wordt, blijft men eventueel per land en per produkt op hetzelfde peil.

Bij toekomstige onderhandelingen mag ruimer worden ingegaan op de wens van de betrokken ontwikkelingslanden om dit bedrag te verhogen en dit systeem op een ruimere gamma van produkten toepasselijk te maken. Er zijn reeds landbouwprodukten bijgekomen. Maar er blijft een essentieel probleem inzake de plaats van de landbouwprodukten in Lomé-II bestaan. Ik zal daar straks nog over spreken.

Een tweede positief punt is het zogenaamde Sysmin-systeem waarvoor een bedrag van 280 miljoen Europese rekeneenheden met het oog op leningen is voorzien. Men bevindt zich hier niet in het Stabex-kader, maar op een heel ander terrein dat eveneens positief moet worden beoordeeld. Het Sysmin-systeem heeft betrekking op delfstoffen. Het gaat hier niet om het waarborgen van een jaarlijkse opbrengst van de export, maar wel om leningen voor de exploratie van zekere delfstoffen, voor het in-stand-houden van het mijnwezen, of de ontwikkeling ervan en vele andere initiatieven die tot doel hebben het versterken van de industriële structuur van de ontwikkelingslanden. Met die 280 miljoen Europese rekeneenheden die beschikbaar worden gesteld wil men in de globale economische structuur van de betrokken landen een lijnwezen een versterkte plaats doen innemen. Dit op basis van leningen die niet alleen uit het vermelde fonds kunnen worden geput, maar die kunnen worden aangevuld met nog eens 280 miljoen Europese rekeneenheden uit de Europese Investeringsbank.

Met dit systeem zijn wij een stap dichterbij het doel van een echt ontwikkelingsbeleid. Het gaat hier niet meer uitsluitend over de bevordering van de export van een aantal produkten van de ontwikkelingslanden. Het gaat hier wel degelijk over een beïnvloeding in de diepte van de economische structuur van de desbetreffende landen.

Een derde punt dat ik eveneens positief vind — al zullen wij daar ook een aantal beperkingen moeten aan toevoegen — is het feit dat er in Lomé-II een aanvang van samenwerking op landbouwgebied aanwezig is. Dit is nieuw in vergelijking met Lomé-I. Er zijn misschien kritische collega's in de zaal die denken dat ik mij te optimistisch uitdruk. Daarom zal ik mijn mening verduidelijken.

Men is op landbouwgebied beslist niet zover gegaan als de betrokken ontwikkelingslanden vroegen. Zij vroegen immers dat de EEG een bijzonder landbouwontwikkelingsfonds zou oprichten. Ik hoop dat de zeer gewaardeerde verslaggever hierop verder zal ingaan. Welnu, aan deze wens van de ontwikkelingslanden werd niet tegemoetgekomen. Dit is waarschijnlijk één van de oorzaken van de ontgoocheling die zich in de betrokken ontwikkelingslanden manifesteerde.

Er is nochtans een eerste stap gedaan. Terwijl er in Lomé-I geen spoor was van een landbouwdimensie, vinden wij thans sporen van een aantal, zij het vage, bedoelingen, die meer gaan in de richting van studie, informatie en educatieve samenwerking op het gebied van de plattelandsontwikkeling.

Mijnheer de Minister, niemand kan op het ogenblik zeggen wat hier van in huis zal komen. Wij zullen enkele jaren moeten wachten om te weten of dit slechts mooie beloften zijn, of dat er daarentegen op dit vooralsnog beperkt gebied van landbouwsamenwerking inderdaad iets uit de bus zal komen. Ik wil in elk geval de wens uitdrukken dat de Belgische regering in de mate waarin zij daartoe in staat is, zal bijdragen om een werkelijke inhoud te geven aan dit deel van het verdrag, dat tekstueel gezien slechts vage ideeën over de toekomst bevat.

Dit kan voor België des te belangrijker zijn omdat wij hier kunnen te maken hebben met vrij bescheiden projecten. Dat hoop ik althans. Het zal hier niet om miljarden-investeringen gaan, maar wel om projecten

op het terrein van de agro-industriële productie, waar België tot reële zaken kan bijdragen. Het is mijns inziens fout, met betrekking tot ontwikkelingssamenwerking en export, vanuit Belgisch standpunt enkel aan zeer grote projecten te denken. Wij moeten vooral aandacht schenken aan de kleinere agro-industriële projecten zoals bijvoorbeeld het stockeren van landbouwproducten, van granen en zaden, en aan kleinere projecten op het gebied van de waterverzorging, de besproeiing enzovoorts, waarbij geen grote bedragen te pas komen, maar wel een landbouwtechnische kennis wordt vereist die in België ruimschoots aanwezig is en sedert jaren door de opeenvolgende ministers van Buitenlandse Handel en van Ontwikkelingssamenwerking bevorderd werd. In deze richting kan de Belgische regering een bijdrage leveren om een reële inhoud te geven aan de teksten uit deze Lomé-overeenkomst die betrekking hebben op de landbouw.

Mijnheer de Minister, men mag de landbouw niet als iets bijkomstigs beschouwen. U weet dat wanneer wij in enkele woorden Afrika's levensgrote probleem zouden willen formuleren, wij moeten zeggen dat dit het landbouwprobleem is : de toename van de voortbrengst van landbouwproducten, de toename van de levensmiddelenproductie. Ik meen dat het voor Afrika wel degelijk om een vitaal probleem gaat. Lomé-II geeft er geen oplossing aan, maar Lomé-II bevat reeds de expliciete erkenning van dit vraagstuk.

Wanneer men vervolgens — en ik zal daarover kort gaan — over de negatieve aspecten zou spreken, dan zou men al de wensen van de landen van Afrika, van de Caribische eilanden en de Stille Zuidzee waaraan niet werd voldaan, op een rijtje kunnen zetten. Ik zal dat niet doen. Het verslag spreekt hierover uitvoerig en het zou nutteloos zijn dit gedeeltelijk te willen weergeven. Het zou fout zijn vanuit politiek standpunt, te vergeten dat de psychologische toestand van de ontwikkelingslanden in kwestie in de loop der jaren — en dat is norm... — geëvolueerd is.

Men is begonnen in Jaoendé. Toen leefden die landen als het ware nog in de laatste periode van het postkolonialisme. Zij hadden hun eigen persoonlijkheid nog niet gevonden of konden ze niet uitdrukken. In Lomé-I was er een soort van emancipatie merkbaar. De landen in kwestie voelden zich reeds als een groep die op een welbepaalde manier kon deelnemen aan de werelddeconomie. In Lomé-II is het eigen profiel van die ontwikkelingslanden sterker tot uitdrukking gekomen. Men moet er rekening mee houden dat, in de loop van de volgende jaren, het besef van een eigen identiteit nog sterker zal worden. Als groep zullen zij zich met meer aandrang aanmelden. Indien men daar geen rekening mee houdt, gaat men grote ontgoochelingen tegemoet. Trouwens, aan die evolutie zijn positieve kanten verbonden. Het is mijns inziens goed dat in de werelddeconomie bepaalde regio's tot het besef komen van een zekere onderlinge solidariteit, zodanig dat de ontwikkelingspolitiek en de internationale handel zich niet meer uitsluitend beperken tot de vraag : « Hoe is de relatie tussen de westerse industrielanden enerzijds en de afzonderlijke ontwikkelingslanden anderzijds ? » Het is veel beter dat tussen de ontwikkelingslanden onderling een soort van eigen autonome handel kan ontstaan. Het is voor ons volstrekt geen bedreiging — het omgekeerde is waar — wanneer het eigen handelsverkeer en de grensoverschrijdende ontwikkelingsprojecten tussen die landen onder de loupe worden genomen en tot uitvoering worden gebracht. Ik denk dat het een stap is die wij inzake ontwikkelingsbeleid moeten kunnen doen, zoniet blijven wij ter plaatse trappelen.

Samenvattend, Mijnheer de Minister, ben ik van mening dat Lomé-II ons duidelijk dichterbij een echt ontwikkelingsbeleid brengt, een ontwikkelingsbeleid dat tot de kern van de zaak doordringt en niet meer uitsluitend beperkt is tot het bereiken van een financieel resultaat door de uitvoer van een bepaalde reeks producten.

Het is gemakkelijker gezegd dan gedaan en men moet zich zeker geen illusies maken omtrent de tijd die daar overheen zal gaan. Het is een probleem dat men moet zien in de richting van het jaar 2000. Men mag niet in zelfoverschatting vervallen. De 5 pct. van de uitvoer van de ontwikkelingslanden die niet door de overeenkomst Lomé-II wordt gedekt, betreft landbouwproducten. Ik hoop dat de verslaggever hierop nader zal ingaan, want het is een van de essentiële kwesties die in het verslag zijn terug te vinden. Het is op het gebied van de landbouw dat de EEG zich het moeilijkst beweegt. Het is op het gebied van de landbouw dat de EEG in feite gekomen is tot een soort van min of meer duidelijk uitgedrukt protectionisme.

Het is hard om te zeggen, maar telkens wanneer de landbouwproducten ter sprake komen — en het betreft, zoals reeds gezegd, 5 pct. van de uitvoer die niet is gedekt door Lomé-II — stoot men van Europese zijde op verzet, op aarzeling, en soms op vijandigheid.

Wanneer de uitgroei van de EEG zich voltrekt in de richting die zich thans aftekent, namelijk de toetreding van drie Middellandse-Zeestaten, mag men er zeker van zijn dat men met die moeilijkheid in toenemende mate rekening zal moeten houden.

Mijnheer de Minister, zonder afbreuk te doen aan de grote lijnen van het EEG-beleid moeten wij erkennen dat wij met ons landbouwbeleid niet alleen de limiet van wat nog kan hebben bereikt, maar dat wij door ons landbouwbeleid in een scheefgetrokken verhouding zijn geraakt tegenover een zeer groot aantal landen in verschillende werelddelen. In feite zijn wij op de wereldmarkt te voorschijn gekomen met een door de EEG kunstmatig op een laag prijsniveau gehouden landbouwexport, waarmee wij vormen van concurrentie beoefenen die door andere landen alleen maar als zeer onaangenaam, zoniet oneerlijk kunnen worden betiteld.

Het zou verkeerd zijn te menen dat een Lomé-III dergelijke veelomvattende problemen gaat oplossen. Toch lijkt het me zeer wenselijk dat bij de voorbereiding van een Lomé-III de landbouwproducten een ruimere plaats zouden innemen dan tot nu toe bij Lomé-I en Lomé-II het geval was.

Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, bij wijze van besluit kan ik u meedelen dat de Volksuniefractie haar goedkeuring zal geven aan het wetsontwerp waarin de verdragen in kwestie vervat zijn. Wij geven onze goedkeuring met veel hoop en met de zekerheid dat het beter is iets onvolmaakt te doen dan helemaal niets. Tevens verwachten we dat de verantwoordelijke EEG-instanties en de verantwoordelijke nationale gezagdragers in geen geval in Lomé-II een reden zien om op hun lauweren te gaan rusten. Dit is geen sluitstuk, het kan alleen een eerste stap zijn. (*Applaus op talrijke banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Kuylen.

De heer Kuylen. — Mijnheer de Voorzitter, Heren Ministers, geachte collega's, allereerst wil ik een paar woorden van hoge waardering formuleren voor collega Dewulf en voor zijn zeer instructief verslag. Allen die de zaken een beetje van nabij volgen, moeten erkennen dat het een werkstuk is dat getuigt van een hoge graad van deskundigheid. Ik dank onze collega dan ook voor het voortreffelijke werk.

Om een wet of een overeenkomst van Staat tot Staat zinnig te begrijpen en te interpreteren, dient men vooraf te weten welke filosofie, welke beginselen de wetgevers of de partijen er ten grondslag hebben aan gelegd.

Wat betreft Lomé-I en Lomé-II is deze grondslag te vinden in de preambule van het verdrag. Daarin vinden wij samengevat de volgende klemtonen :

1. De partijen willen een nieuw model van betrekkingen dat voert tot een meer rechtvaardige en meer evenwichtige economische orde;
2. Ze willen dat op basis van volledige gelijkheid en in hun wederzijds belang, waarbij vooral de drang naar sociale vooruitgang en de zorg voor meer welzijn van hun volkeren moet voorzitten;
3. Ze willen dit onder naleving van de beginselen van het Handvest der Verenigde Naties, met andere woorden met eerbiediging van de rechten en vrijheden van de mens;
4. Naast de noodzaak van intensere economische en commerciële samenwerking, wordt een grotere inspanning gevraagd voor landbouw- en plattelandontwikkeling en voor de armste landen.

Mijnheer de Voorzitter, in deze vier punten liggen voor ons de basiselementen besloten voor een aangepast ontwikkelingsbeleid. Een dergelijk beleid zouden wij in de toekomst hoofdzakelijk willen gesteld zien in termen van internationale economische en sociale samenwerking. Het is vanuit dit standpunt dat mijn uiteenzetting nader moet worden beschouwd.

Dit neemt niet weg dat wij akkoord gaan met al de positieve zaken die op een zeer deskundige wijze werden uiteengezet door onze geachte collega de heer de Bruyne. Als er in de loop van mijn uiteenzetting nu en dan een kritische klank aanwezig is, dan doet dat niets af aan datgene wat ook zijn conclusie was, namelijk dat er naast enkele negatieve punten ook heel wat vooruitgang is geboekt, en dat is positief. Ik wil dat vooraf duidelijk onderstrepen.

Wij gaan ervan uit dat een dergelijke goed opgevatte samenwerking tot voorwerp moet hebben het scheppen van zinvolle arbeid, als bron van menselijk bestaan in een solidaire maatschappij die oog heeft voor de zwakkeren. Wij zouden daarbij voor ogen moeten houden het beeld van de communicerende vaten, als maatstaf voor harmonie en gelijkheid.

Het lijkt mij gepast in dit verband nog eens te herinneren aan het subsidiariteitsbeginsel, dat in zijn praktische toepassing door de doctrinaire mallemolten onherkenbaar verminkt werd.

Lomé-I heeft ons immers geleerd dat de privé- en overheidsmechanismen niet complementair functioneren. De verslaggever merkt terecht op dat het aandeel van de ACS-landen daalt, niet alleen ten aanzien van de totale import van de Gemeenschap, maar evenzeer ten aanzien van de import uit alle ontwikkelingslanden. Anderzijds nemen de ACS-

landen een groeiend aandeel voor hun rekening van de totale export vanuit de Gemeenschap. De communicerende vaten zijn duidelijk verstopt en zulks werkt niet in het belang van de ACS-landen, noch van de Europese Gemeenschap.

Het is voor EG-commissaris Claude Cheysson derhalve niet moeilijk vast te stellen dat de huidige exportstructuren slecht zijn en niet op beterschap staan. In wezen betekent dat een bestendig: averechtse samenwerking, met als gevolg een verarming van de ACS-landen door grotere schuldenlast met meer afhankelijkheid.

Hoe kan men in deze omstandigheden het beginsel van de gelijkwaardigheid en het wederzijds belang in stand houden?

Het interesseert ons levendig van de beleidsverantwoordelijken te vernemen waar de oorzaken liggen van deze handels- en uitvoerstructuren. Het komt ons voor dat er wel een Lomé-overeenkomst bestaat tussen de EG-landen en de ACS-landen, maar dat voor de uitvoering ervan elk land zijn zin doet zonder rekening te houden met de noodzaak van een coherent optreden.

In dit verband wil ik aanstippen dat bij de evaluatie van Lomé-I de algemene kritiek was, dat de industriële ontwikkeling van de ACS-landen, ver beneden de verwachtingen is gebleven. Met andere woorden, er werd weinig gedaan voor het bevorderen van investeringen met een multiplicatie-effect voor werkgelegenheidscreatie.

Hier rijst voor ons de pertinente vraag: hoe komt het dat er niet meer werd bereikt inzake bevordering en bescherming van Europese investeringen in Lomé-II?

Is het waar dat binnen de EG de vrees leeft dat een communautaire regeling minder doelmatig zou zijn dan bilaterale? Als wij goed zijn geïnformeerd zouden vooral Duitsland, Frankrijk en Nederland voorstanders zijn om het beleid op dit gebied nationaal te houden, omdat zij bilateraal een aantal akkoorden met derde-wereldlanden hebben afgesloten die blijkbaar voor hun nationale keuren méér opbrengen.

Het is overigens nogal karikaturaal uitsluitend investeringbescherming te vragen voor de mijnbouw. Op die wijze worden de ACS-landen in een rol gedrongen van grondstoffenleverancier en permanente afnemers van onze producten die met hun grondstoffen worden gemaakt.

Deze dichotomie weegt zwaar op de internationale economische en sociale betrekkingen en blokkeert een doelmatige samenwerking voor een nieuwe aanpak.

Naar onze mening is hier één van de belangrijke oorzaken te vinden van het slecht functioneren van nationale en communautaire instellingen. Bekwame en geëngageerde ambtenaren worden door onduidelijke richtlijnen die meestal tegenstrijdig worden geïnterpreteerd, gedegradeerd tot bureaucraten met als leitmotiv: langzaam-aan-actie. Op die manier verliezen de instellingen en de administratie elke dynamiek die nodig is om een goed beleid te voeren.

Wij hechten eraan onze minister van Ontwikkelingssamenwerking warm aan te bevelen een beleid te voeren dat tot resultaat heeft de administratie van zijn departement meer operationeel te maken. Dit vooral ook met het oog op de mogelijkheden die in Lomé-II voorhanden zijn ter bevordering van werkgelegenheid hier en in de ACS-landen.

Een eerste opdracht kan zijn een grondige analyse en inventarisatie van die mogelijkheden. Het resultaat dient dan te worden getoetst aan de middelen die ons land ter beschikking heeft.

Op die manier kan men komen tot het vastleggen van prioriteiten. Juist deze prioriteiten zullen rekening moeten houden met het feit dat negentien van de ACS-landen behoren tot de vijftientig armste landen van de wereld. Dit zijn volken die voor onze normen een mensonwaardig bestaan ondergaan. Noch onze economische crisis, noch om het even welk argument kan ons ontslaan van de verplichting een verhoogde inspanning te leveren voor de verbetering van het lot van deze medemens.

Wij vinden het daarom ontoelaatbaar dat ons land de middelen en de begroting van Ontwikkelingssamenwerking zou inkrimpen. Integendeel dient alles te worden gedaan om de 0,70 pct. te bereiken. Hierbij merken wij op dat deze inspanning gepaard moet gaan met een kritisch herzien van het huidige gebruik van de ter beschikking staande middelen voor het uitwerken van een doelmatig derde-wereldprogramma. Bij dit kritisch herzien dienen eveneens de leningen van Staat tot Staat te worden betrokken. Wij zijn immers van mening dat deze in een goed geconcipeerde internationale economische en sociale samenwerking meer rendabel kunnen worden aangewend dan op het ogenblik. Rendabel in de betekenis van werkgelegenheidscreatie die allen ten goede komt.

In een dergelijk programma zou België vooral prioriteit moeten geven aan een concrete inbreng ter bevordering van de plattelandsontwikkeling in de brede betekenis van het woord.

Ook hier zitten wij met de vraag: zijn er voldoende waarborgen ingebouwd om de landbouw- en plattelandsontwikkeling in de ACS-land-

den prioritair te stellen? En zo niet, wat kan men doen om dat te verhelpen?

Tot besluit, een algemene opmerking. In Lomé-II ligt zoals in Lomé-I duidelijk het accent op de economische ontwikkeling. Zelfs de verhoging van het bedrag voor het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF) kan daar niet van los gezien worden.

In dit verband volgende vragen:

1. Welke zijn de criteria die uiteindelijk door de Commissie toegepast worden om de enveloppe te verdelen tussen de ACS-Staten?

2. De Belgische aandeel in Lomé-II is 5,9 pct. Komt deze sleutel overeen met onze economische toestand?

Welke zou de sleutel zijn geweest indien de bijdragen tot het EOF zouden gebudgettiseerd zijn geweest?

3. Welk is het aandeel van België in de EOF-aanbestedingen? Zo Belgische firma's aanbestedingen weggapen, bestaat er zekerheid dat de geleverde goederen en diensten van Belgische oorsprong zijn?

Ik zou het op prijs stellen kon ik omtrent deze drie vragen een concreet antwoord krijgen van de minister.

Het ligt voor de hand dat wij grote waarde hechten aan de rol die de niet-gouvernementele organisaties in het ontwikkelingsproces spelen en kunnen spelen. Zij hebben het voorrecht en voordeel dicht bij het volk te staan en met het volk te werken aan talloze microrealisaties. Een goed overheidsbeleid kan in de toekomst nog meer gebruik maken van deze kanalen om doeltreffend te werken.

Hun werkingsmogelijkheden zijn in de praktijk onverbreekelijk verbonden met de eerbiediging van de mensenrechten: vrijheid van vereniging, meningsuiting enz. Op dit gebied zijn in het verdrag onvoldoende garanties opgenomen. Doch dit is een probleem dat wij bij een andere gelegenheid dieper willen behandelen.

Vandaag hebben wij ons beperkt tot enkele, naar ons gevoelen, kritische bedenkingen en suggesties voor een beter beleid in het kader van de opbouw van een solidaire wereldgemeenschap.

In deze geest zal onze fractie dit verdrag goedkeuren. (Applaus op de banken van de meerderheid.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de rapporteur.

De heer Dewulf, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, alvorens als verslaggever op te treden wil ik in mijn persoonlijke naam enkele tamelijk harde woorden zeggen.

Dit debat heeft plaats in aanwezigheid van de minister van Ontwikkelingssamenwerking, de twaalfde in de rij. Men zal het mij niet ten kwade duiden dat ik de lichtzinnigheid aanklaag waarmee de ministerportefeuilles worden verhandeld en vooral de lichtvaardigheid waarmee de ministerportefeuilles worden aanvaard. Men kan niet van vandaag op morgen zonder enige ernstige voorbereiding het heden zo belangrijk en delicaat departement van Ontwikkelingssamenwerking gaan leiden. Het komt bij onze partners uit de ontwikkelingslanden of bij onze gesprekspartners in de internationale conferenties en de Europese milieus bedenkelijk voor dat België om het jaar een nieuwe verantwoordelijke, meestal weinig vertrouwd met de materie in deze sector, aanstelt. Dit dient zeker niet de continuïteit noch de geloofwaardigheid van het Belgisch optreden. Hoe zou er in dergelijke omstandigheden van enige creativiteit of dynamisme sprake kunnen zijn?

Ik geef u een voorbeeld: tussen het ogenblik waarop de onderhandelingen over deze conventie van start gingen en dit ratificatie-debat hebben twee ministers van Buitenlandse Zaken en drie ministers van Ontwikkelingssamenwerking elkaar op de Belgische zetel opgevolgd.

Is het te verwonderen dat aldus een hele administratie steeds meer stuursloos wordt? Is deze praktijk niet mede de oorzaak van het groeiende overwicht van de ministeriële kabinetten en van het partij- of standenapparaat die de nieuwe minder-ervaren minister moeten inkapselen, leiden of begeleiden?

De heer Vanderpoorten. — Zeer juist!

De heer Dewulf, rapporteur. — Deze toestand is ontmoedigend, niet alleen voor de ambtenaren die een continu en goed omlijnd beleid willen dienen, maar vooral voor de parlementsleden die zich jarenlang, alle electorale gevolgen ten spijt, voor een coherente en creatieve aanpak hebben ingezet. Die toestand demoraliseert de parlementsleden uit de meerderheid, aan wie eens te meer de politieke zwaarverplicht wordt opgelegd tot de minister zich in de dossiers zal hebben ingewerkt — zoals dat heet —, alsof zij in deze snel evoluerende hedendaagse wereld kunnen blijven liggen tot men ze met vaster hand wil opnemen! Intussen kunnen de parlementaire debatten niet plaatshebben of zijn zij een holle formaliteit zonder volwaardige gesprekspartners.

Men dreigt trouwens het u te gemakkelijk te maken, Mijnheer de Minister, als binnenkort de commissie voor de Ontwikkelingssamenwerking van de Senaat wordt afgeschaft en wordt opgeslorpt door de commissie voor de Buitenlandse Zaken, een commissie die, zoals iedereen weet, maar zelden of alleen als het hoogstnodig is, samenkomt.

Deze persoonlijke opmerkingen doen niets af aan de waardering die ik u als persoon toedraag, Mijnheer de Minister, maar zij zijn alleen geïnspireerd door mijn gehechtheid aan een progressieve aanpak van de Noord-Zuidverhoudingen die voor België en Europa het kernvraagstuk voor onze toekomst zijn geworden.

Omdat ik als ter zake geëngageerd parlementslid alles verloren en niets meer te winnen heb, behoudens mijn onverwoestbaar streven naar een meer solidaire wereld en mijn gehechtheid aan de vierde stand, deze van de derde en de vierde wereld, is het mijn recht en mijn plicht dit luidop te zeggen als een echo van een dieperliggende kritiek waarvan wij beiden, Mijnheer de Minister, de getuigen waren op een recent partijcongres.

Mijnheer de Voorzitter, als verslaggever zou ik mijn commentaar op deze conventie in twee reeksen politieke beschouwingen willen opdelen.

Vooreerst een positieve appreciatie van de voorliggende conventie en dan, toekomstgericht, een meer kritische beoordeling.

Met Lomé-I zijn wij erin geslaagd de oude kolonisatiebanden, het historisch kolonisatie- en dekolonisatieproces definitief om te buigen naar een nieuw en hecht samenwerkingsverband tussen industrie- en ontwikkelingslanden, tussen een uitgebreide Europese Gemeenschap met 250 miljoen inwoners en 350 miljoen inwoners uit drie ontwikkelingscontinenten waaronder voornamelijk en nagenoeg het gans^e Afrikaans continent. De koloniale verticale verzuiling in Afrika werd doorbroken. De rechtmatige drang naar Afrikaanse eenheid werd dank zij dit aanbod in aanzienlijke mate in de hand gewerkt. Nieuwe samenwerkingsverbanden tussen ontwikkelingslanden en continenten zelf werden in het spoor van de conventie opgebouwd, met name de oprichting van de ACS-groep te Georgetown. Deze aldus verruimde conventie, ter vervanging van de vroegere associatie, heeft de hechtheid van dit verband niet uitgehold, integendeel. Het contractueel gebonden net van vrijhandelszones wordt geleid door paritaire politieke instellingen en beheerd door een verdrag dat een brede waaier van samenwerkingsinstrumenten opzet, gesteund door belangrijke financiële middelen.

Baanbrekende innovaties die de mondiale gemeenschap vruchteloos nastreeft, werden in deze vernieuwde en verruimde interregionale samenwerking ingebouwd, met name en voor de grondstoffen, het Stabex-systeem, waarnaar de heer de Bruyne refereerde, met name en voor de suiker een structureel model dat zowel de markt- als de prijsmechanismen ontsluit, met name en voor een snellere industrialisering de oprichting met een paritair beheersorgaan van een centrum voor industriële ontwikkeling. Het waren innovaties, naast de bevestiging van de instrumenten uit de vroegere associatieakkoorden, met name en voornamelijk de vrije toegang tot onze EEG-markten en het Europees Ontwikkelingsfonds in zijn vierde en nu reeds zijn vijfde wedersamenstelling. Dit aanbod, waarover vrijelijk werd genoteerd tussen soevereine ontwikkelingslanden en industrielanden leidde tot een formele internationale overeenkomst zonder voorgaande in de geschiedenis, en dit in volle energiecrisis en op een ogenblik — herinner u de sfeer van 1974-1975 — dat een open confrontatie tussen Noord en Zuid normaal in het vooruitzicht lag, zoals mocht blijken uit de zesde buitengewone algemene Uno-vergadering.

Dit succes was niet te danken aan het aanbod alleen, maar voornamelijk aan zijn geloofwaardigheid omdat het een aanbod was van een Europese gemeenschap en niet van negen afzonderlijke industrielanden, een aanbod van een gemeenschap die zich met haar Lid-Staten contractueel verbond in een nieuw type van Noord-Zuidrelaties en Noord-Zuidsamenwerking. Ik durf zeggen dat zonder gemeenschap de negen Lid-Staten er nooit zouden in geslaagd zijn een dergelijke kwalitatieve sprong te maken en zouden de ACS-partners wellicht evenmin deze sprong hebben gemaakt.

Het is mijn overtuiging, het weze een waarschuwing, Mijnheer de Minister, dat elke verzwakking van de Gemeenschap, dat elke uitholling van de gemeenschapsgeest de geloofwaardigheid van de conventie bij onze ACS-partners zal aantasten. Het weze een gulden gedragsregel voor de Belgische aanwezigheid en inbreng in de nieuwe conventie: alles aanmoedigen en in de hand werken wat de communautaire versterking en verdieping kan dienen.

Het Pakt voor Solidaire Groei bijvoorbeeld, hoe creatief ook in zijn opzet, is deze gulden gedragsregel voorbijgegaan. Ik betreur het.

Deze enkele beschouwingen leiden mij als het ware *a priori* tot een positieve benadering van de nieuwe conventie. Alles spoort er ons toe aan de ingeslagen weg verder te bewandelen en de nieuwe conventie

moeizaam en in nog moeilijker omstandigheden tot stand gekomen, goed te keuren.

Maar dit neemt niet weg — en het weze de aanzet tot mijn tweede reeks beschouwingen — dat ik niet kritisch zou staan tegenover de nieuwe conventie. Ik betreur grondig dat de EEG-Ministerraad zich bij de onderhandelingen heeft vastgezet in een concept van pragmatische consolidatie van de conventie, zij het dan met een paar nieuwe perspectieven, maar zonder een nieuwe, aan de nieuwe tijdsomstandigheden en aan de nieuwe stroomversnelling aangepaste visie. Het was een defensieve, conjuncturele en korte-termijnvisie. Ik verklaar mij nader.

In mijn eerder technisch opgesteld verslag vindt u de nieuwe accenten van Lomé-II: het Sysmin-systeem, de landbouwontwikkeling, de gunstregimes allerhande voor de zwakste ACS-landen, de energie en mijnbouwinvesteringen, de vernieuwde industrialiseringsaanpak, de handelspromotie. Maar de nieuwe wijn zit in de oude zak. Men heeft de sprong niet durven wagen naar het nieuwe klimaat, de nieuwe geest kenmerkend voor de Noord-Zuidverhoudingen en die de Europese partner had moeten inspireren.

Het broze, afhankelijke en interdependente Europa lijdt zwaar onder de aanslepende crisis en recessie. De onzekerheid die de internationale economische verhoudingen kenmerkt, de onveiligheid in de internationale gedragingen, het uiteenvallen van gemeenschappelijke internationale gedragsregels, de faling van een bepaalde internationale economische ordening wegen loodzwaar op dit depressieklimaat. Breek- en breukpunten zoals het conflict tussen Irak en Iran kunnen fatale gevolgen hebben. Niet alleen zijn wij een lange en moeilijke overgangperiode ingetreden naar het post-aardolietijdperk, een uitdaging voor Oost en West, Noord en Zuid, maar deze periode vangt aan in totaal gewijzigde economische en monetaire machtsverhoudingen.

Wij zijn dringend aan een « nieuwe internationale economische orde » toe. Dit is geen holle mythe van Uno-fans, geen naïeve slogan en evenmin een revolutionaire toorts, maar de summierende uitdrukking van een fundamentele opdracht, de uitbouw van de interdependentie, de solidaire organisatie van de internationale arbeidsverdeling.

De westerse wereld, met een economisch bestel dat breed openstaat op de wereld en voornamelijk op de derde wereld, is enerzijds bijzonder gevoelig voor de wanorde en de onzekerheden die de huidige periode kenmerken. Zij is anderzijds als het ware voorbestemd voor de dialoog om een solidaire planeet uit te bouwen. Dit geldt vooral voor de EEG, die, zoals ik het reeds zegde, broos, afhankelijk en interdependent is als geen ander. Haar economische ruimte is de wereld, haar groei is gebonden aan deze van de derde wereld, die haar objectieve bondgenoot is.

Gisteren kwam de Ministerraad van de EEG-ministers van Ontwikkelingssamenwerking voor het eerst sinds een jaar samen. Welnu, sinds gisteren weet u dus weer iets beter dat de Noord-Zuiddialoog gevaarlijk ter plaatse trappelt. Zelfs de Europese Gemeenschap is op de jongste elfde Buitengewone Algemene Uno-vergadering uiteengevallen. Zij heeft op het wereldforum niet de impulsrol kunnen spelen die de Europese Commissie had aanbevolen, die de Ministerraad had beloofd en die de derde wereld redelijk had mogen verwachten.

Indien de Gemeenschap zich niet herstelt en geen maximale inspanning levert om haar eenheid met betrekking tot het Noord-Zuidoverleg te herstellen, dan wordt dit de laatste conventie van Lomé, Mijnheer de Minister, en komt er geen derde conventie meer. De tijden gaan snel, en binnen drie jaar zitten we reeds in een nieuwe onderhandelingsronde.

Mag ik in grote lijnen herinneren aan het onderhandelingsklimaat vóór Lomé-II? Aan Europese zijde was er een defensieve opstelling, enkel gericht op consolidatie. Aan ACS-zijde was er het ongeduld van de jonge Staten, waaronder zeer arme, die het hoofd moesten bieden aan de uitdaging van de versnelde groei en ontwikkeling in deze wereld van crisis en van grondige mutatie.

De ACS-partners hebben zich ten aanzien van deze conventie politiek geëngageerd en hun kredietwaardigheid binnen de Groep van 77 op het spel gezet door die contractuele binding met industrielanden.

Hebben wij de draagwijdte van deze binding naar waarde geschat en deze bereidheid tot samenwerking voldoende beantwoord? Naar mijn oordeel hebben wij dit te weinig gedaan, omdat wij ons hebben vastgeklampt aan de korte-termijnvisie en de tekenen des tijds te weinig hebben onderkend.

Laat mij nu deze stelling in vier punten, met een prealable, ontwikkelen.

De geest van Lomé zou vandaag en morgen de volledige en loyale aanvaarding van het deelgenootschap en van het paritair partnership moeten huldigen, zonder enig paternalisme of overwicht. De ACS-partners zouden binnen de Groep van 77 moeten kunnen verklaren dat zij eindelijk een gemeenschap van industrielanden hebben gevonden die de volle en volwaardige medezegging van de ontwikkelingslanden erkent.

Aan deze prealable werd tot nog toe niet of onvoldoende gevolg gegeven. Dit is nochtans uiterst belangrijk, want alleen door het erkennen van deze prealable kan geantwoord worden op de vraag hoe ver wij samen wensen te gaan in deze modelrelatie. Alleen door het beantwoorden van deze vraag kan geantwoord worden op de vragen van de heer Kuylen over de menselijke en sociale omvang van de conventie. Pas dan kan het Lomé-concept worden aangepast, verfijnd en verdiept in de geest van een nieuwe internationale economische orde.

Wat de vier concrete punten betreft, kon vooreerst het economisch en handelsluik ruimer worden uitgebouwd. Ook de heer Kuylen zegde dit. De ACS-partners zijn allesbehalve een bedreiging voor onze economie, zelfs niet voor onze crisissectoren. Zij zijn als het ware de ideale partners voor de opbouw van een economische complementariteit en van de internationale arbeidsverdeling tussen industrielanden en ontwikkelingslanden, ook op het gebied van de landbouw, zoals de heer de Bruyne het zegde, en ik geef hem daarin volmondig gelijk.

De cohesie tussen intern en extern beleid is op het ogenblik de uitdaging voor het Europees gemeenschappelijk landbouwbeleid. Zij die voor deze economische interdependentie belangstelling opbrengen, kunnen in dit verband het speciale nummer lezen van het inlichtingenbulletin van de Europese Gemeenschap, dat een paar weken geleden is uitgekomen.

Onder de titel « Communauté - Tiers monde, Le défi de l'interdépendance » vindt men er boeiende cijfers en statistieken, waaruit duidelijk blijkt hoe hecht het deelgenootschap tussen de ACS-landen en de Europese Gemeenschap zou kunnen zijn indien wij het naar waarde zouden schatten. Daarom betreur ik het dat wij het economisch en handelsluik niet ruimer hebben uitgebouwd. De toegang tot de markten, de valorisatie en verwerking van de grondstoffen, desnoods regionale grondstofakkoorden, een aangepast energiebeleid, investeringskapitalen ook voor de versnelde industrialisering, onderzoek en technologie zijn alle aspecten van een nieuw structuurbeleid dat de versnelde economische groei van de ACS-landen in wederzijds belang moet schragen.

Ten tweede, dit economisch en handelsluik slaat echter slechts op de materiële omgeving. De opmerkingen van senator Kuylen hadden ook hierop betrekking. Een dergelijk economisch structuurbeleid dient trouwens op de eerste plaats de concurrentie en de groei van de meer competitieve ACS-partners en van de economisch sterke groepen en sectoren in elk land. De economische groei moet echter bij hen en bij ons in dienst staan van een ontwikkelingsstrategie die in finaliteit mens- en maatschappelijk gericht is. Het ogenblik leek mij geschikt voor beide partners om in overleg een interregionale bevoorrechte relatie op te bouwen in een humaan en sociaal gericht referentiekader, met doelstellingen, prioriteiten en accenten, dat de economische groei inkadert in een algemeen en bijzonder ontwikkelingsmodel.

De wereldgemeenschap zoekt immers naar zo een strategie voor het derde ontwikkelingsdecennium van de jaren 80. Vanuit deze benadering kan een nieuw sociaal en cultureel hoofdstuk in de nieuwe conventie worden geschreven. Sociaal gericht op de basisbehoeften, op de achtergebleven landbouw- en plattelandsgedebieden, menswaardige arbeidsvoorwaarden, gelijke kansen en inkomensverdeling — de heer Kuylen heeft het op pertinente wijze vóór mij gezegd — maar ook cultureel gericht op een ontwikkeling die wortelt in eigen beschavingswaarden en de erkenning van de eigen maatschappijnormen en de fundamentele mensenrechten.

Een derde aspect betreft de technische en financiële bijstand die tegelijkertijd royaler en selectiever had kunnen worden verleend. Selectiever wil zeggen beter gericht op de landen, de sectoren en de groepen die economisch aan de lage kant liggen. Hier wil ik terloops antwoorden op de vraag van de heer de Bruyne. Er komt stelselmatig een veto vanwege de Europese Commissie voor elk sectorieel fonds, of het nu over de industriële aanpak of over de landbouwaanpak gaat. Wij zijn er politiek niet in geslaagd dit veto te overstijgen.

De hulp had ook royaler kunnen zijn omdat uit alle analyses of prognoses blijkt dat een versnelling van de groei van de derde wereld op termijn de voorwaarde is voor de overwinning van de wereldwijde crisis en de veilige weg betekent naar het hernemen van een duurzame en complementaire economische groei. Waar blijven in concreto voor Lomé-II de pacts voor solidaire groei, de bijzondere derde-wereldprogramma's die naar aanleiding van de Europese verkiezingen, verleden jaar, werden aangekondigd door Brandt en de socialistische Tindemans en de Europese Volkspartij, de liberalen en het UDF? Indien alle EEG-Lid-Statens het 0,70 pct.-objectief wilden honoreren, dan kon de nieuwe conventie zelf in eigen schoot een bijzonder ACS-programma waarmaken.

Mijnheer de Minister, zijn wij aan Belgische zijde, ondanks het pact voor solidaire groei, niet volop bezig het 0,70 pct.-objectief bewust in te krimpen?

Ten vierde en tenslotte, Mijnheer de Minister, en niet in het minst — ik kom terug op mijn prealabelen — wil ik het hebben over de

instellingen. De geest van Lomé, zo werd bij de aanvang door mij vooropgesteld, vereist vandaag de loyale aanvaarding van het partnership en van de volwaardige participatie van de ACS-partners. Deze principiële politieke optie moet vanzelfsprekend eerst en ten volle tot uitdrukking komen in de instellingen.

Dit klemmt des te meer daar wij in de huidige structuur van de conventie een impulscentrum missen dat aan de ene kant een meer dynamische aanpak kan verzekeren en aan de andere kant de conventie met de nodige soepelheid kan loodsen doorheen de kritische jaren die voor ons liggen. ACS-raad en ACS-vergadering kunnen dergelijke opdrachten slechts ten dele aan en hebben zelf reeds moeten uitzien in eigen schoot naar ad hoc comités, overleg- en consultatieformules. De tijden waren rijp voor het opzetten, door analogie met de Europese Executieve Commissie in de EG-verdragen van een permanente beperkte paritaire ACS-EEG politieke cel, tussen raad en vergadering, voor overleg, oriëntering, bezinning, stimulering en zelfs eventueel arbitrage en verzoening. Een hoogstaand paritair politiek college, *omnis compariatio claudicat*, zoals de EEG-Commissie, zonder beslissingsbevoegdheid maar met initiatiefrecht waarbinnen het paritair overleg volledig wordt ingebouwd en erkend.

Let wel, Mijnheer de Minister, er wordt niet geraakt aan het institutionele evenwicht binnen de conventie en vooral niet aan de bevoegdheid van de paritaire raad van ministers, maar dit beperkte politieke toporgaan zou aan heel de conventie een nieuwe geest en een nieuw imago kunnen geven door het inbouwen van een permanente, op samenwerking, creativiteit en vooruitgang gerichte dialoog.

Mijnheer de Minister, ik besluit : alleen in deze voluntaristische en optimistische visie is er hoop voor een dynamische aanpak van Lomé-II en zit de kans er nog steeds in dat wij binnen enkele jaren opnieuw zullen mogen onderhandelen over een nieuwe Lomé-III-conventie. (*Applaus op talrijke banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Coens.

De heer Coens, Minister van Ontwikkelingssamenwerking. — Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, allereerst dank ik de verslaggever voor het inderdaad merkwaardige verslag dat talrijk inhoudelijk van het allerbeste is van wat men heden ten dage kan lezen over Lomé-II.

Ik dank ook al degenen die in deze bespreking het woord gevoerd hebben vanuit een brede bewegelijkheid omtrent de wereldproblematiek van vandaag. Daarin hebben zij Lomé-II gesitueerd, positief, inderdaad vaak ook kritisch, met het oog op een beter functioneren van Lomé-II binnen het kader van de huidige mogelijkheden en morgen op basis van verdere overlegprocedures.

Ik onderstreep dat, ondanks de nodige aanpassingen, ontwikkelingen en vernieuwingen die de tweede Lomé-overeenkomst meebrengt, toch essentieel een politieke keuze is gevestigd waarbij een interregionaal systeem van vruchtbare betrekkingen mogelijk wordt gemaakt tussen een groep geïndustrialiseerde landen — de EEG als zodanig — en een grote, steeds groeiende groep ontwikkelingslanden.

In de algemene context van de relaties tussen Noord en Zuid in onze wereld, zetten de landen van de Gemeenschap en de ACS-landen een eigen samenwerkingsexperiment verder.

Streven, eisen en mogelijkheden leggen op de partners een bijzondere verantwoordelijkheid ten opzichte van een grootse inzet : de ontwikkeling van de derde wereld, de wereld *tout court* en het behoud van de vrede.

Het had inderdaad grote hoop gewekt toen in 1975 zesenvertig landen de overeenkomst van Lomé aangingen. Na vier jaar, in 1979, is men gekomen tot de overeenkomst die thans aan onze goedkeuring is voorgelegd.

Europa van zijn kant had zich, gezien de economische en sociale crisis, in een isolement kunnen terug trekken, wat bijzonder jammer, onrechtvaardig en eigenlijk op geen enkel punt te verantwoorden zou zijn.

Men heeft het niet gedaan. Men heeft gediscussieerd en zo is men tot een overeenkomst gekomen : het tweede contract met 59 landen. Ook de ACS-landen hebben de kans gegrepen om in eenheid en solidariteit naar voren te treden binnen de wereld van vandaag. Ze hebben niet bereikt wat ze hadden gehoopt te bereiken, maar ze zijn in staat geweest de overeenkomst verder gestalte te geven met de hoop dat de positieve resultaten die door de eerste conventie werden geboekt, verder kunnen worden versterkt.

De heer de Bruyne heeft terecht een positieve evaluatie gemaakt van Lomé-II. Ik hoef niet al de elementen te herhalen die hij heeft opgesomd. Ze zijn bekend en ze werden technisch trouwens verder uitgewerkt in het verslag. Hij heeft — en dat mocht en moest worden gezegd — de evoluerende sociaal-psychologische toestand van de ont-

wikkelingslanden geschetst, van Jaoundé, over Lomé-I naar Lomé-II, met het perspectief dat hij meende te onderkennen in het profileren van hun situatie en hun visie op de wereldontwikkeling. Wij zullen daar ongetwijfeld terdege verder rekening mee moeten houden. Hij heeft gewaarschuwd voor overschatting en verwezen naar de Europese Gemeenschap waarbij hij waarschuwd voor een reël protectionisme. Dit werd ook door andere sprekers naar voren gebracht. Dit houdt meteen een uitdaging in voor ieder van ons vanuit onze verantwoordelijkheden en voor de hele Gemeenschap om ook eens kritisch ons intern beleid, in verband met wat wij willen proberen te verwezenlijken op het internationale forum onder de loop te nemen.

Collega Kuylens heeft een positief kritische analyse gemaakt van Lomé-II vanuit de filosofie die hij daarin meende te onderkennen en die wij volledig onderschrijven. Trouwens deze filosofie is terug te vinden in de preambules van het verdrag zelf. Hij heeft een aantal vragen gesteld waarop wij in de mate van het mogelijke hier zullen antwoorden.

Een eerste vraag was : hoe komt het dat niet meer werd bereikt in Lomé-II inzake de bevordering en de bescherming van de Europese investeringen? De draagwijdte van de bepaling inzake de bescherming van de investeringen, in de tweede Lomé-overeenkomst opgenomen, is zeker niet te verwaarlozen. Indien nog geen concreet resultaat kon worden bereikt, is dit te wijten enerzijds aan de terughoudendheid van sommige ACS-landen en anderzijds aan sommige bezorgdheden in hoofde van verschillende Lid-Staten.

Van ACS-zijde werd de eerbied voor de nationale soevereiniteitsrechten opgeworpen om de regels af te wijzen die een dwingend karakter kunnen hebben. Van de zijde van sommige Lid-Staten is het veeleer de nationale bekommernis om de reeds bestaande bilaterale verworvenheden niet in het gedrang te brengen. Dit heeft in zekere mate de toekenning van een meer ambitieus systeem voor de bescherming van de investeringen afgeremd.

De tweede vraag was of er voldoende waarborgen ingewerkt zijn om de landbouwontwikkeling van de ACS-Staten prioritair te stellen. Daarop kunnen wij antwoorden dat in de Lomé-II-overeenkomst een afzonderlijk hoofdstuk « Landbouwontwikkeling » is opgenomen, wat de wil van de partners weergeeft om prioriteit te verlenen aan de problemen die betrekking hebben op de landelijke ontwikkeling, de landbouwproductie en de veiligheid van de voedselvoorraad voor de bevolking.

Met het oog hierop worden trouwens de volgende bijzondere acties gepland : geïntegreerde plattelandsontwikkeling, bewatering en afvloeiing van landbouwterreinen, bescherming, bewaring en stockage van de oogsten, grote industriële eenheden, agronomisch onderzoek en vorming. Een subcomité van het comité van ambassadeurs van ACS/EEG werd opgericht ten einde deze doeleinden gemakkelijker te bereiken.

Daarenboven heeft de nieuwe overeenkomst voorzien in de oprichting van een technisch centrum voor samenwerking op het stuk van landbouw en plattelandsontwikkeling, ten einde een betere toegang te verzekeren aan de ACS wat betreft informatie, onderzoek en vorming, alsmede nieuwigheden in landbouw- en plattelandsontwikkeling.

Een derde reeks vragen had essentieel betrekking op de criteria die uiteindelijk door de Commissie werden toegepast om de enveloppe te verdelen tussen de ACS-landen. Voor deze verdeling wordt het bevolkingsaantal van elk ACS-land als basis genomen. Dit criterium wordt gemoduleerd door bepaalde correctiefactoren zoals het bruto nationaal produkt per inwoner, het geëncleaverde of insulaire karakter van zekere ACS-landen, de bilaterale hulp die deze landen ontvangen, de belangrijke omvang van de EIB-acties, de waarschijnlijkheid dat zekere ACS-landen in ruime mate voordeel zullen halen uit het hulpstelsel voor mijnproducten. Tenslotte wordt rekening gehouden met het feit dat een bijzondere behandeling moet worden voorbehouden aan de minst-ontwikkelde ACS-landen opgenomen in artikel 155 van deze nieuwe overeenkomst.

Omtrent het Belgische aandeel in Lomé-II, zegge 5,9 pct., een toelichting over de betekenis van deze sleutel. Voor de vierde EOF voor Lomé-II is de Belgische bijdrage 5,9 pct., waar ze voor de derde 6,25 pct. bedroeg. De Belgische bijdrage is dus nu iets kleiner. Deze bijdrage blijkt trouwens te passen bij onze economische ontwikkeling, vergeleken bij Nederland, waarvan de bijdrage thans 7,4 pct. bedraagt.

De verdeelsleutel in geval van budgettisering zou voor België min of meer te vergelijken zijn geweest met die welke thans werd bepaald, daar hij 5,2 pct. zou hebben bedragen.

Tenslotte werden ook vragen gesteld omtrent de aanbestedingen. Het aandeel van België bedroeg voor het vierde Europees Ontwikkelingsfonds, dat betrekking had op Lomé-I, op het stuk van de toewijzing van markten met betrekking tot werken, leveringen en technische

samenwerking, op 31 december 1979 respectievelijk 5,33 pct., 5,05 pct. en 9,51 pct., dus gemiddeld 7,9 pct.

Indien men de ACS-landen en de derde landen niet in aanmerking neemt, was het aandeel van België in verhouding tot het geheel van de Lid-Staten voor de markten van werken, leveringen en technische samenwerking, respectievelijk 9,4 pct., 5,9 pct., 11,1 pct., of voor het geheel 8,9 pct.

Wat de leveringsmarkten betreft gaat het om goederen van Belgische oorsprong, wat niet noodzakelijk zeker is voor markten tot uitvoering van werken.

Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, dit waren in het kort de antwoorden op een aantal vragen die zijn gesteld door collega Kuylens. Hij heeft ook de positieve betekenis onderstreept van de niet-gouvernementele organisaties die ter zake heel doeltreffend kunnen optreden, die werkingmogelijkheden hebben die de officiële instanties minder hebben en die zeker een ingebouwd respect voor de mensenrechten kunnen realiseren.

De verslaggever, de heer Dewulf, heeft een bijkomende analyse gemaakt van Lomé-II, na eerst een aantal persoonlijke beschouwingen te hebben gemaakt. In dit verband stel ik een vraag naar het samen proberen waar te maken, in het kader van de parlementaire democratie, van een nieuw soort van ontwikkelingsbeleid dat inderdaad van primordiaal belang is, niet alleen voor ons hier en nu, maar voor allen over de hele wereld.

De politieke situatie zijnde wat ze is, moeten wij met een positieve ingesteldheid, gewonnen voor dezelfde idealen, proberen een ontwikkelingsbeleid gestalte te geven dat rekening houdt met de gegevens van vandaag en morgen.

De heer Dewulf heeft als rapporteur een positieve appreciatie gegeven van de diverse instrumenten die in dit akkoord zijn ingebouwd. Hij heeft ook een indringende kritische analyse gemaakt van Lomé-II, wat hij bestempelde als defensief conjunctureel, op korte termijn bepaald en niet direct kaderend in een nieuwe visie omtrent de Noord-Zuid-dialoog en de realisatie van de opbouw van een betere wereld. Die opmerkingen zijn pertinent. Wij zullen er samen met het Parlement ten volle rekening mee houden ten aanzien van de verantwoordelijkheden waarvoor wij samen zijn geplaatst.

Wij zullen hier vandaag en morgen in de Kamer van Volksvertegenwoordigers deze overeenkomsten kunnen aannemen. Deze akten werden uitvoerig besproken in de commissie en met eenparigheid goedgekeurd. Ik hoop dat dit ook het geval zal zijn in de plenaire vergadering van de Senaat en van de Kamer. Het zal op deze wijze mogelijk zijn binnen de gestelde termijn het vereiste effect te bekomen. Immers, vóór 30 november moeten deze akten in het Parlement aangenomen zijn, opdat zij op 1 januari van volgend jaar uitwerking kunnen hebben.

Het Belgisch Parlement zal aldus zijn goedkeuring hechten aan één van de belangrijkste internationale akten waarvan wij hopen dat zij een tweede beslissende goede stap zijn in de richting van een nieuwe internationale wereldorde, gedragen door een volwaardig partnerschap van landen in ontwikkeling en ontwikkelingslanden.

Het is hoog tijd dat wij optimaal gebruik maken van de mogelijkheden die door deze akkoorden worden geboden en spoedig goed werk maken van de nieuwe voorbereidingen die nodig zijn om te komen tot een nog betere derde Lomé-overeenkomst waaraan de wereld van vandaag blijvend behoefte zal hebben. Dit zal leiden tot het herstel van de sociaal-economische verhoudingen op wereldvlak en tot een waarachtige welvaart en meer welzijn voor de hele wereldbevolking. (Applaus op de banken van de meerderheid.)

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close.

Vraagt niemand meer het woord in de algemene beraadslaging? Zo neen, dan verklaar ik ze voor gesloten.

L'article unique du projet de loi est ainsi rédigé :

Article unique. Les Actes internationaux suivants :

- a) Deuxième Convention ACP-CEE de Lomé avec Protocoles, Acte final et Déclarations annexées ainsi qu'un échange de lettres;
- b) Accord relatif aux produits relevant de la Communauté européenne du Charbon et de l'Acier, faits à Lomé le 31 octobre 1979, et
- c) Accord interne relatif au financement et à la gestion des aides de la Communauté et Déclarations;
- d) Accord interne relatif aux mesures à prendre et aux procédures à suivre pour l'application de la deuxième Convention ACP-CEE de Lomé, faits à Bruxelles le 20 novembre 1979 sortiront leur plein et entier effet.

Enig artikel. De volgende Internationale Akten :

- a) Tweede ACS-EEG-Overeenkomst van Lomé, met Protocolen, Slotakte en bijgevoegde Verklaringen alsmede een briefwisseling;
- b) Akkoord betreffende de produkten die onder de bevoegdheid van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal vallen, opgemaakt te Lomé op 31 oktober 1979, en
- c) Intern Akkoord betreffende de financiering en het beheer van de steun van de Gemeenschap en Verklaringen;
- d) Intern Akkoord inzake maatregelen en procedures nodig ter toepassing van de tweede ACS-EEG-Overeenkomst van Lomé, opgemaakt te Brussel op 20 november 1979 zullen volkomen uitwerking hebben.

— Adopté.
Aangenomen.

De Voorzitter. — We stemmen straks over het ontwerp van wet in zijn geheel.

Il sera procédé tout à l'heure au vote sur l'ensemble du projet de loi.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN ORDRE DES TRAVAUX

De Voorzitter. — Dames en Heren, nadat wij hebben gestemd over het ontwerp houdende goedkeuring van Internationale Akten en over de moties ingediend tot besluit van de interpellatie van de heer Capoen, zullen wij de bespreking voortzetten van de ontwerpen van wet betreffende de begroting van het ministerie van Justitie. Dit wil zeggen dat de bespreking van de andere punten ingeschreven op onze agenda van vanmiddag, namelijk de ontwerpen van wet betreffende een aantal internationale overeenkomsten en andere ontwerpen, wordt verdaagd tot morgen.

Er zijn nog een aantal sprekers ingeschreven voor de discussie van de begroting van het ministerie van Justitie. Ik stel de Senaat voor die algemene beraadslaging vandaag te beëindigen en de artikelsgewijze bespreking tot morgenvormiddag uit te stellen.

Si vous êtes d'accord sur cette modification de notre ordre du jour, nous nous limiterons aujourd'hui à la discussion générale des seuls projets de loi relatifs au budget du ministère de la Justice.

Nous examinerons, demain, les autres projets de loi à notre ordre du jour ainsi que les articles du budget du ministère de la Justice.

L'assemblée est-elle d'accord sur cette façon de procéder. (Assentiment.)

Il en est ainsi décidé.

PROJET DE LOI PORTANT APPROBATION DES ACTES INTERNATIONAUX SUIVANTS :

- A. DEUXIEME CONVENTION ACP-CEE DE LOME AVEC PROTOCOLES, ACTE FINAL ET DECLARATIONS ANNEXEES AINSI QU'UN ECHANGE DE LETTRES;
- B. ACCORD RELATIF AUX PRODUITS RELEVANT DE LA COMMUNAUTE EUROPEENNE DU CHARBON ET DE L'ACIER,
FAITS A LOME LE 31 OCTOBRE 1979, ET
- C. ACCORD INTERNE RELATIF AU FINANCEMENT ET A LA GESTION DES AIDES DE LA COMMUNAUTE ET DECLARATIONS;
- D. ACCORD INTERNE RELATIF AUX MESURES A PRENDRE ET AUX PROCEDURES A SUIVRE POUR L'APPLICATION DE LA DEUXIEME CONVENTION ACP-CEE DE LOME,
FAITS A BRUXELLES LE 20 NOVEMBRE 1979

Vote

ONTWERP VAN WET HOUDENDE GOEDKEURING VAN VOLGENDE INTERNATIONALE AKTEN :

- A. TWEDE ACS-EEG-OVEREENKOMST VAN LOME, MET PROTOCOLLEN, SLOTAKTE EN BIJGEVOEGDE VERKLARINGEN ALSMEDE EEN BRIEFWISSELING;
- B. AKKOORD BETREFFENDE DE PRODUKTEN DIE ONDER DE BEVOEGDHEID VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAP VOOR KOLEN EN STAAL VALLEN,
OPGEMAAKT TE LOME OP 31 OKTOBER 1979, EN

C. INTERN AKKOORD BETREFFENDE DE FINANCIERING EN HET BEHEER VAN DE STEUN VAN DE GEMEENSCHAP EN VERKLARINGEN;

D. INTERN AKKOORD INZAKE MAATREGELEN EN PROCEDURES NODIG TER TOEPASSING VAN DE TWEDE ACS-EEG-OVEREENKOMST VAN LOME, OPGEMAAKT TE BRUSSEL OP 20 NOVEMBER 1979

Stemming

M. le Président. — Nous passons à présent au vote sur l'ensemble du projet de loi portant approbation d'actes internationaux.

— Il est procédé au vote nominatif sur l'ensemble du projet de loi. Er wordt tot naamstemming overgegaan over het ontwerp van wet in zijn geheel.

115 membres sont présents.

115 leden zijn aanwezig.

114 votent oui.

114 stemmen ja.

1 s'abstient.

1 onthoudt zich.

En conséquence, le projet de loi est adopté.

Derhalve is het ontwerp van wet aangenomen.

Il sera transmis à la Chambre des représentants.

Het zal aan de Kamer van volksvertegenwoordigers worden overgezonden.

Ont voté oui :

Hebben ja gestemd :

MM. Adriaenssens, Akkermans, André, Bascour, Basecq, Bataille, Belot, Bertrand, Boey, Bogaerts, Bonmariage, Bruart, Busieau, Mme Buyse, MM. Calewaert, Canipel, Cerf, Coen, Cooreman, Cornelis, Cuvelier, Daems, Dalem, De Baere, De Bondt, de Bruyne, De Clercq, Deconinck, Decoster, De Kerpel, Mmes De Loore-Raeymaekers, De Pauw-Deveken, MM. De Rore, De Seranno, Désir, Le Smeyter, de Wasseige, Dewulf, Mme D'Hondt-Van Opdenbosch, MM. Donnay, Egelmeers, Féaux, Férier, Février, Flagothier, Geens, Gerits, Gijss, Gillet (Jean), Mme Gillet (Lucienne), MM. Gramme, Guillaume (François), Mmes Hanquet, Herman-Michielsens, MM. Hismans, Hostekint, Houben, Hoyaux, Hubin, Jorissen, Kevers, Kuylen, Lagneau, Lahaye, Lallemand, Lavens, Leclercq, Lecoq, Lepaffe, Lindemans, Lutgen, Mme Maes-Vanrobaeys, M. Maes, Mmes Mathieu-Mohin, Mayence-Goossens, MM. Mesotten, Meunier, Moureaux, Mme Nauwelaerts-Thues, MM. Payfa, Pede, Piot, Mme Planckaert-Staessens, M. Poulain, Mme Remy-Oger, M. Renard, Mme Rommel-Souvagie, M. Seeuws, Mmes Smitt, Staels-Dompas, MM. Storme, Sweert, Tilquin, Toussaint (Michel), Mme Turf-De Munter, MM. Vandenabeele, Van den Broeck, Van den Nieuwenhuijzen, Vanderborgh, Van der Elst, Vanderpoorten, Vangeel, Vanhaverbeke, Van Herreweghe, Van Nevel, Vannieuwenhuyze, Van Ooteghem, Van Spitael, van Waterschoot, Verbist, Waltniel, Wathelot, Wyninckx en Leemans.

S'est abstenu :

Heeft zich onthouden :

M. Delpérée.

M. le Président. — M. Delpérée est prié de faire connaître les motifs de son abstention.

M. Delpérée. — J'ai pairé avec M. Lagae, Monsieur le Président.

INTERPELLATION DE M. CAPOEN AU PREMIER MINISTRE SUR « LA DECISION TARDIVE DE CREER UNE ECOLE A COMINES, LE REFUS D'Y OUVRIR UNE SECTION GARDIENNE, LE NON-RESPECT DE LA LIBERTE DU CHOIX DE L'ECOLE ET L'ABSENCE D'INTERVENTION IMMEDIATE CONTRE LES AUTORITES COMMUNALES DE COMINES »

Vote sur l'ordre du jour pur et simple

INTERPELLATIE VAN DE HEER CAPOEN TOT DE EERSTE MINISTER OVER « DE LAATTIJDIGE BESLISSING TOT HET OPRICHTEN VAN EEN SCHOOL TE KOMEN, HET NIET-OPRICHTEN VAN EEN KLEUTERAFDELING, HET NIET-RESPETEREN VAN DE VRIJE SCHOOLKEUZE EN HET NIET-ONMIDDELIJK OPTREDEN TEGEN DE GEMEENTELIJKE OVERHEID TE KOMEN »

Stemming over de eenvoudige motie

M. le Président. — Mesdames, Messieurs, deux ordres du jour ont été déposés en conclusion de l'interpellation de M. Capoen au Premier ministre.

L'un, pur et simple, déposé par MM. Mesotten, Gramme et De Rore, est libellé comme suit :

« Le Sénat,

» Ayant entendu l'interpellation de M. Capoen et la réponse du gouvernement,

» Passe à l'ordre du jour. »

« De Senaat,

» Gehoord de interpellatie van de heer Capoen en het antwoord van de regering,

» Gaat over tot de orde van de dag. »

L'autre ordre du jour, déposé par MM. Van Ooteghem et Maes, est ainsi rédigé :

« Le Sénat,

» Ayant entendu l'interpellation de M. Capoen et la réponse du ministre,

» Demande l'application intégrale de la loi à Comines, et ce sans aucune contrepartie, telle la construction de la route rapide superflue qui reliait Pecq à Armentières en passant par le territoire flamand. »

« De Senaat,

» Gehoord de interpellatie van de heer Capoen en het antwoord van de minister,

» Vraagt de integrale toepassing van de wet te Komen en dit zonder enige tegenprestatie, zoals de aanleg van de overbodige snelweg van Pecq naar Armentières over Vlaams grondgebied. »

Conformément à notre règlement, nous votons sur l'ordre du jour pur et simple qui bénéficie de la priorité.

Overeenkomstig ons reglement, stemmen wij over de eenvoudige motie die de voorrang heeft.

— Il est procédé au vote nominatif.

Er wordt tot naamstemming overgegaan.

116 membres sont présents.

116 leden zijn aanwezig.

79 votent oui.

79 stemmen ja.

33 votent non.

33 stemmen neen.

4 s'abstiennent.

4 onthouden zich.

En conséquence, l'ordre du jour pur et simple est adopté.

Derhalve is deze eenvoudige motie aangenomen.

Ont voté oui :

Hebben ja gestemd :

MM. Adriaenssens, Akkermans, André, Basecq, Bataille, Belot, Bogaerts, Bruart, Busieau, Mme Buyse, MM. Calewaert, Canipel, Cooreman, Cornelis, Dalem, De Baere, De Clercq, Deconinck, De Kerpel, Mmes De Loore-Raeymaekers, De Pauw-Deveen, MM. De Rore, De Seranno, De Smeyter, Dewulf, Mme D'Hondt-Van Opdenbosch, MM. Donnay, Egelmeers, Féaux, Férir, Flagothier, Geens, Gerits, Gijs, Mme Gillet (Lucienne), MM. Gramme, Guillaume (François), Mme Hanquet, MM. Hismans, Hostekint, Houben, Hoyaux, Hubin, Kevers, Kuylen, Lallemand, Lavens, Leclercq, Lecoq, Lindemans, Lutgen, Mme Maes-Vanrobaeys, MM. Mesotten, Meunier, Piot, Mme Planckaert-Staessens, M. Poulain, Mmes Remy-Oger, Rommel-Souvagie, M. Seenws, Mmes Smitt, Staels-Dompas, MM. Storme, Sweert, Tilquin, Mme Turf-De Munter, MM. Vandenabeele, Van den Nieuwenhuijzen, Vanderborght, Vangeel, Vanhaverbeke, Van Herreweghe, Van Nevel, Vannieuwenhuyze, Van Spitaal, van Waterschoot, Verbist, Wyninckx et Leemans.

Ont voté non :

Hebben neen gestemd :

M. Bascour, Mme Bernaerts-Viroux, MM. Bertrand, Boey, Bonmariage, Cerf, Cuvelier, De Bondt, de Bruyne, Decoster, Désir, de Wasseige, Février, Mme Herman-Michielsens, MM. Humblet, Jorissen, Lagneau, Lahaye, Lepaffe, Maes, Mmes Mathieu-Mohin, Mayence-Goossens, MM. Moureaux, Payfa, Pede, Renard, Toussaint (Michel), Van den Broeck, Van der Elst, Vanderpoorten, Van Ooteghem, Waltiel et Wathelet.

Se sont abstenus :

Hebben zich onthouden :

M. Coen, Daems, Delpérée et Gillet (Jean).

M. le Président. — Les membres qui se sont abstenus sont priés de faire connaître les motifs de leur abstention.

Ik verzoek de leden die zich hebben onthouden, de reden van hun onthouding mede te delen.

M. J. Gillet. — J'ai pairé avec M. Lambiotte.

M. Coen. — J'ai pairé avec M. Smeers.

M. Delpérée. — J'ai pairé avec M. Lagae.

De heer Daems. — Ik ben afgesproken met de heer Cugnon.

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DE LA JUSTICE DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1980

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DE LA JUSTICE DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1979

Reprise de la discussion générale

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN JUSTITIE VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1980

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN JUSTITIE VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1979

Hervatting van de algemene beraadslaging

M. le Président. — Nous reprenons la discussion des projets de loi relatifs au budget du ministère de la Justice.

Wij hervatten de behandeling van de ontwerpen van wet betreffende de begroting van het ministerie van Justitie.

La parole est à M. Serge Moureaux.

M. S. Moureaux. — Monsieur le Président, chers collègues, le département de la Justice est certainement un de ceux qui jouit d'un certain prestige. Pourtant son budget ne représente que 2 p.c. du budget des Voies et Moyens.

M. Boey prend la présidence de l'assemblée

C'est vraiment très peu et la plupart des critiques formulées à l'encontre de certains aspects de la politique de ce département sont plus que probablement dues à l'insuffisance des moyens. A côté de ces grands « mangeurs » que sont les départements de l'Education nationale ou de la Défense nationale, le budget dont nous discutons aujourd'hui fait, hélas, figure de parent pauvre. Néanmoins, comme toujours, il faut essayer de tirer un maximum du minimum de moyens dont nous disposons.

Je voudrais passer en revue plusieurs problèmes qui me paraissent mériter l'attention de cette assemblée. Que la façon dont je les évoquerai ne vous paraisse pas arbitraire; j'ai suivi l'ordre des points tels qu'ils ont été traités en commission et repris dans l'excellent rapport de M. Verbist. Celui-ci fait la part belle aux statistiques. A l'époque, M. Van Elslande avait, en effet, manifesté sa volonté de porter son attention sur toute une série de problèmes liés à la statistique de la détention, du régime pénitentiaire et de l'administration pénitentiaire.

L'examen quelque peu attentif des statistiques qui figurent notamment aux pages 18 à 22 du rapport prouve que les bruits répétés presque quotidiennement au sujet de l'accroissement de la criminalité dans ce pays ne correspondent pas à la réalité. Même lorsque le gouvernement indique dans ses déclarations successives qu'il prendra des mesures pour lutter contre une criminalité en hausse, il ne fait que répéter un discours qui ne correspond pas aux chiffres que nous avons sous les yeux.

A la page 20 du rapport, figurent les statistiques de détention au 31 décembre 1977 mises en regard de celles arrêtées au 31 décembre 1974. Leur examen révèle que, dans de nombreux domaines, la criminalité n'apparaît pas en augmentation, en tout cas, à la lumière des condamnations qui en sont la conséquence; cela pose d'ailleurs un problème d'interprétation au niveau de la répression.

En ce qui concerne les détenus pour meurtre, les statistiques font apparaître des chiffres très stationnaires. Pour les vols, les statistiques sont pratiquement étales. Dans certains secteurs, les chiffres sont en nette diminution; ainsi, le nombre de détenus pour homicide et blessures involontaires résultant de la circulation automobile est presque réduit de moitié. Il convient de dire à l'opinion publique que son

impression d'une augmentation de la criminalité ne correspond pas, apparemment, aux chiffres que nous avons sous les yeux, et c'est important.

Deux exceptions méritent d'être soulignées, et j'y reviendrai : d'abord, les délits de drogue où l'on enregistre une progression très spectaculaire puisque le nombre de détenus est passé de 74 en 1974 à 201 en 1977, ensuite, dans une moindre mesure toutefois, la progression des détenus pour infraction à la loi sur les étrangers est également réelle, puisque le nombre passe de 71 en 1974 à 118 en 1977.

Il faut avoir le courage de dire que, globalement, on n'enregistre pas un accroissement de la criminalité pour toute une série de délits comme, par exemple, les attentats à la pudeur et le viol, la diminution des délits correspondant, sans doute, à une certaine évolution des conceptions en la matière dans la conscience publique.

Ce qui est étonnant et tout à fait significatif, c'est qu'en regard d'une criminalité relativement stationnaire quant au nombre global de condamnés, on constate une augmentation du taux des peines. L'examen des chiffres repris à la page 21 du rapport nous apprend que les fortes peines sont en augmentation tandis que les peines inférieures sont en diminution. Il s'est donc produit un décalage à l'intérieur du phénomène de la répression et il faudra tenter de l'expliquer en poussant un peu plus loin la recherche, ce qui est le rôle du ministre de la Justice et de ses services. S'agit-il d'une aggravation à l'intérieur d'un type de criminalité stationnaire en nombre absolu ou d'une autre attitude de l'appareil de répression, qui suivrait quelque peu l'impression générale d'une augmentation, par ailleurs inexistante, de la criminalité ?

Il convient de signaler que le nombre global annuel d'incarcérations est en augmentation, alors que, comme je viens de le montrer, dans la plupart des grandes catégories de délits, la situation est stationnaire. Quand on observe les chiffres d'un peu plus près, on relève trois causes essentielles de l'augmentation du nombre annuel d'incarcérations.

D'abord, une augmentation assez appréciable des détentions préventives ; en pourcentages l'accroissement n'est pas très important, mais en chiffres absolus il a une certaine signification. On peut donc se trouver en présence d'une utilisation plus lourde de la détention préventive alors que — chose curieuse — pour les mêmes périodes de référence, le législateur avait, au contraire, souhaité que l'on fit appel à la détention préventive avec plus de circonspection.

Un deuxième poste accuse une augmentation relativement incontrôlable, si j'ose dire, puisqu'elle est assez phénoménale ; il s'agit des étrangers détenus à la disposition de la Sûreté publique, dont le nombre est passé de 297 en 1974 au chiffre effarant de 1 181 en 1977. Je ne veux pas approfondir maintenant cette question qui viendra automatiquement en discussion lors de l'examen, demain, du projet de loi sur l'accès au territoire des étrangers et des mesures coercitives que ledit projet comporte. J'espère que ce projet permettra de contrôler ce phénomène tout à fait anormal.

Le troisième facteur d'augmentation du nombre des détentions est l'augmentation des peines. Il est évident que si l'on augmente le taux des peines, les condamnés passent plus de temps en prison et que, dès lors, pour un nombre d'infractions stationnaires, celui des détenus est plus élevé.

Ces chiffres méritaient d'être examinés pour nous permettre de bien situer les problèmes en présence desquels nous nous trouvons et de tenter d'y porter remède.

Ceci dit, je voudrais passer en revue quelques projets importants qui sont pendants devant nos commissions et rompre une lance en leur faveur en souhaitant qu'ils puissent aboutir avec l'aide du gouvernement.

Il y a tout d'abord le projet relatif à la filiation et à l'adoption. Le président de la commission de la Justice sait combien d'heures cette commission a déjà consacré à ce projet extrêmement compliqué. Nous avons redemandé un avis au Conseil d'Etat, ce qui n'a pas toujours simplifié notre tâche, convenons-en en toute objectivité. J'espère que chacun est autant que nous conscient de l'urgence du vote de ce projet. Celui-ci doit aboutir rapidement, car il doit permettre de régulariser la situation de la Belgique par rapport à l'infraction qu'elle commet en permanence à l'égard de la convention de sauvegarde des droits de l'homme. Après l'arrêt dans l'affaire Marckx, condamnant l'Etat belge, la révision de la législation en la matière est devenue urgente. Si les travaux de notre commission ne sont pas embouteillés par l'examen d'autres projets moins importants, elle pourra, je crois, faire aboutir celui-ci très rapidement. Nous insistons pour que le gouvernement nous y aide.

Il y a ensuite le projet de loi relatif à la protection des malades mentaux, qui a donné lieu à toute une controverse entre la Chambre et le Sénat. A la faveur de l'examen de la convention de sauvegarde des droits de l'homme, on s'est aperçu que la Chambre avait en grande partie raison. Je crois que l'on peut à présent concilier les points de vue.

Il y a également ce projet fondamental, attendu par nombre de nos concitoyens, relatif aux droits successoraux du conjoint survivant. Il doit aboutir dans de très brefs délais.

Je voudrais également attirer l'attention du ministre sur un projet auquel tiennent énormément plusieurs d'entre nous. Je suis cosignataire, avec certains de mes collègues, de propositions concernant l'interruption volontaire de grossesse. Nous savons que les déclarations gouvernementales successives en ont fait un problème de conscience individuelle des parlementaires. Nous souhaitons toutefois que le gouvernement apporte, comme il convient, son soutien logistique de façon que les projets en la matière soient examinés dans des délais raisonnables. Il me semble que leur panne actuelle a assez duré.

Venons-en à la révision des lois sur la détention préventive, sur la contradiction du débat en cette matière et sur l'instruction préparatoire des procès. Des propositions de loi ont été déposées d'initiative parlementaire ; je suis l'auteur de l'une d'entre elles ; une autre émane d'un membre du groupe social-chrétien. Elles vont, avec des nuances, dans des sens convergents. Or, le gouvernement nous annonce dans sa déclaration un projet en la matière. C'est une habitude quelque peu regrettable : lorsqu'une initiative parlementaire correspond, à un moment donné, à un certain consensus social, le gouvernement en reprend la paternité sous forme de projet. Pourquoi ne peut-il aborder la discussion à partir des propositions déposées, quitte à faire connaître son point de vue en commission et à apporter des amendements ?

Il en va de même en ce qui concerne la répression des actes de racisme et d'antisémitisme. Il existe une proposition qui a le mérite tout à fait particulier d'avoir été élaborée à partir de travaux de la Ligue belge des droits de l'homme et cosignée par des représentants de pratiquement tous les groupes politiques siégeant dans cette assemblée. Cette proposition correspond donc déjà à un très vaste accord au sein de l'assemblée.

Pourquoi faut-il à nouveau attendre que le gouvernement se soit fait une religion à cet égard et ait élaboré son propre projet ? Il me semblerait plus logique qu'il appuie la venue très rapide de cette proposition devant la commission compétente et qu'il donne l'impulsion nécessaire pour qu'elle soit votée, dans les deux assemblées, dans les meilleurs délais.

Toujours en suivant l'ordre des problèmes évoqués dans le rapport, je voudrais, Monsieur le Ministre, vous parler de l'interprétation que le gouvernement donne à l'attribution, aux conseils de communautés, de la compétence normative en matière de protection de la jeunesse.

Je rappelle qu'aux pages 72 et 73 du rapport figure la relation de la controverse juridique déjà née sous l'empire de la loi préparatoire. Une clarification est-elle intervenue depuis lors ? Il ne le semble pas. En effet, les termes de la loi du 8 août sont pratiquement les mêmes que ceux de la loi de régionalisation préparatoire, à un détail près puisqu'on parle du droit judiciaire plutôt que du Code judiciaire.

Le gouvernement admet-il que la protection de la jeunesse, dans son ensemble, a été transférée aux communautés ou estime-t-il au contraire — ce qui m'avait semblé la déduction implicite de la réponse du ministre — que les mesures de protection de la jeunesse, décidées par les tribunaux de la jeunesse, relèveraient du Parlement national ? Il est urgent que l'on connaisse l'opinion de l'exécutif à ce sujet, afin que nos différentes assemblées puissent se saisir de ces problèmes dans de bonnes conditions. Il est certain qu'ils sont importants et actuels, et qu'il importe de savoir qui doit prendre les mesures qui s'imposent et en assumer la responsabilité.

La laïcité — nous aurons vraisemblablement l'occasion d'y revenir — a fait l'objet de débats approfondis en commission et d'un amendement qui y fut adopté. Il a donné lieu à l'adoption jumelée d'un projet sur l'augmentation des traitements des ministres des cultes et d'un autre, de principe, reconnaissant le conseil laïque. Nous souhaitons que, dans un esprit pluraliste, on puisse faire cheminer parallèlement ces divers projets et les faire aboutir au mieux aux intérêts de chacun, dans le respect des convictions des uns et des autres.

J'aborderai un problème qui fut encore évoqué ce matin par votre prédécesseur à la commission relative au maintien de l'ordre : celui de la protection de la vie privée.

Il est urgent qu'il soit soumis à discussion et que nous ayons l'occasion d'en débattre à partir d'un projet, remanié par le gouvernement

si celui-ci le juge utile, des textes ayant déjà été déposés depuis plusieurs années par M. Vanderpoorten. Il ne faut pas attendre que les textes soient parfaits pour nous les soumettre. L'urgence s'impose, dans ce domaine, car à travers les discussions, on se rend compte que l'absence de cadre juridique pour la modernisation d'une série de moyens d'investigation se fait cruellement sentir et ne permet pas aux responsables du maintien de l'ordre de connaître leurs droits, leurs obligations et les limites à ne pas transgresser.

Je demande également au gouvernement de nous rassurer sur la mise en œuvre de la législation que nous avons votée au début de cette année, sur la base du rapport de notre collègue Lallemand, relative à une amélioration partielle de l'assistance judiciaire et de la rémunération des avocats stagiaires. Nous voudrions avoir la certitude que ce problème continue à préoccuper le gouvernement et que celui-ci prendra les mesures budgétaires adéquates pour pouvoir progressivement et rapidement mettre en œuvre cette législation, certes imparfaite, mais qui est un pas dans la bonne direction.

Continuant à suivre l'ordre du rapport, je voudrais aborder maintenant le problème de l'usage des fonds secrets affectés à la Sûreté de l'Etat. A la page 70 dudit rapport figure la réponse d'un de vos prédécesseurs à une question relative à ce sujet.

Cette réponse me paraît assez incomplète ou, du moins, il me semble qu'elle mériterait d'être complétée. Je lis : « L'administrateur-directeur général de la Sûreté publique, assisté par le comptable du service, est désigné comme ordonnateur délégué pour l'utilisation de ces crédits, sous la responsabilité directe du ministre de la Justice. »

Ce n'est pas très clair, car on ne voit pas bien jusqu'où va cette responsabilité directe du ministre de la Justice et si elle consiste notamment à vérifier que les affectations données sont bien des bonnes ou s'il a marqué effectivement son accord sur ces affectations.

A la page 80 du rapport de la commission, en réponse à une question d'un membre curieux, relative aux fonds secrets toujours, mais au poste budgétaire qui concerne, cette fois, l'information criminelle, le ministre donne les précisions suivantes : « Ce contrôle s'exerce successivement par : 1. L'administrateur adjoint de l'Aic, qui approuve les dépenses en sa qualité d'ordonnateur...; 2. Le ministre de la Justice qui atteste que les dépenses exposées ont bien reçu l'affectation indiquée par l'Aic... »

Or, je ne retrouve pas cette phrase à la page 70. Ma question est donc : Dans le cas de l'usage des fonds secrets de la Sûreté de l'Etat, le ministre doit-il aussi vérifier que les dépenses ont bien reçu l'affectation indiquée par l'ordonnateur ? Cette précision serait de la plus haute importance.

Je voudrais aborder maintenant un problème qui a fait couler beaucoup d'encre, c'est le cas de le dire : celui des relations entre la justice et la presse. Aux pages 76 et 77 du rapport, figurent diverses considérations, notamment du ministre de l'époque, M. Van Elslande, au sujet de la conception qu'il se faisait desdites relations.

Je précise immédiatement que, pour ma part, je ne puis adhérer à la conception décrite à la page 76 : « Il est totalement inadmissible que des magistrats ou des membres d'administrations relevant de l'autorité du ministre fassent l'objet d'attaques personnelles. »

J'estime que ce n'est pas totalement inadmissible. Il est tout à fait évident que les magistrats comme les agents d'autorité sont soumis au contrôle de l'opinion publique, du Parlement et d'un instrument qui est un intercesseur de ce contrôle dans tous les Etats démocratiques : la presse.

Si la presse constate à un moment donné que certains agents de l'autorité, qui peuvent être les plus haut placés, ont manqué à leur devoir — songeons à ce qui s'est passé aux Etats-Unis dans une affaire d'une importance considérable —, personne ne lui conteste le droit de dénoncer les erreurs ou les fautes commises par des magistrats ou des fonctionnaires d'autorité, et ce jusqu'au sommet.

Il nous paraît tout à fait évident que le contrôle de la presse puisse s'exercer sous la responsabilité des journalistes soumise, comme il se doit dans tout Etat de droit, à la répression des abus et à la poursuite à posteriori possible de la calomnie, de la diffamation sans raison valable.

Nous sommes nombreux à la commission de la Justice à nous être émus de constater, dans deux cas récents, que la magistrature, ou du moins une partie de celle-ci, se faisait une idée inexacte de sa mission à cet égard. Je citerai le cas de la dénonciation, par l'hebdomadaire *Pour*, des camps d'entraînement du VMO à La Roche et de la divulgation, par ce même hebdomadaire, d'un certain nombre de documents émanant de correspondance entre Interpol-Wiesbaden et Interpol-Belgique. Dans les deux cas, et c'est tout à fait regrettable, ce sont les journalistes ou les informateurs qui ont été poursuivis.

La première réaction du parquet à cette dénonciation a été de perquisitionner au bureau de l'hebdomadaire *Pour*. Ce type de réaction doit

être critiqué, et c'est là notre rôle de parlementaire de le faire, car il s'apparente à l'intimidation, à une façon de limiter, par un certain climat, la liberté de la presse. Ce problème se pose actuellement dans un Etat voisin qui m'inspire beaucoup de sympathie. Je ne voudrais pas que ce mauvais exemple soit repris par notre gouvernement. Lorsqu'un journal met à jour des infractions graves aux lois en vigueur, le rôle essentiel du parquet est de vérifier le fondement des informations. Il n'est ni normal, ni naturel que l'investigation soit orientée en premier lieu à l'encontre des journalistes.

Dans la publication des télégrammes d'Interpol-Wiesbaden, la réaction du parquet de Bruxelles a été, là encore, d'inculper non seulement la personne qui travaillait au ministère de la Justice et qui aurait divulgué ces renseignements, mais aussi le journaliste qui aurait reçu les photocopies et les aurait publiées dans son hebdomadaire.

Il s'agit là, indiscutablement, je le répète, d'un manquement aux obligations des magistrats de respecter le droit constitutionnel des citoyens. Je considère qu'en l'espèce, le parquet de Bruxelles a manqué à ses obligations de protéger les citoyens et a utilisé ses pouvoirs dans une mauvaise direction. Cette attitude engendre des conséquences au niveau de la confiance qu'une partie de l'opinion publique peut encore faire à certains membres de l'appareil judiciaire. Mes critiques ne visent bien entendu que les erreurs individuelles et non l'institution dans son ensemble. Un problème se pose aujourd'hui : le contrôle de l'utilisation, par la justice, des nouveaux moyens techniques mis à sa disposition. Le fichage ultra-moderne que permettent les ordinateurs n'a rien de commun, par sa nature, avec un fichage manuel qui, par sa difficulté de manipulation, comportait une certaine protection du citoyen. Dès l'instant où l'accès à l'information est quasi immédiat, qu'il se fait à travers des terminaux d'ordinateurs, dans des camionnettes de gendarmerie, il est tout à fait évident que la manière d'utiliser ce type d'information doit retenir notre plus vigilante attention.

Il faudrait donc que le gouvernement nous donne des assurances que la manière dont sont programmés et utilisés ces ordinateurs, sur lesquels sont installées des clés pour en limiter l'accès, soit sérieusement contrôlée.

Nous savons tous — il n'est pas besoin de m'étendre à ce sujet — que l'ordinateur est, comme beaucoup de réalisations humaines, la meilleure et la pire des choses. Mal utilisé, il peut conduire à des dangers monstrueux.

Monsieur le Ministre, certains d'entre nous éprouvent de sérieuses inquiétudes en ce qui concerne l'évolution de la coordination des polices, notamment à travers les accords de Trevi.

Nous pensons — et des publications récentes de la Ligue des droits de l'homme penchent également vers cette orientation — que certaines manières de coopération internationale méconnaissent l'interdiction de la collaboration dans les matières politiques.

Je voudrais rappeler à ce propos — le ministre l'avait d'ailleurs confirmé, et le rapport en fait état — que les statuts d'Interpol interdisent toute collaboration dans les matières politiques. Nous avons pu constater, notamment à la faveur des publications de l'hebdomadaire *Pour*, que cette règle n'était pas respectée par tous, entre autres par les parquets allemands. Il faut absolument que les choses soient claires. Si des collaborations doivent exister entre les polices pour des raisons qui tiennent à la sécurité publique et à la défense des institutions démocratiques, elles doivent se faire en plein jour et sous le contrôle du Parlement. Ce type d'accord ne peut pas rester secret. Ce serait d'ailleurs inconstitutionnel et illégal.

La Cour d'appel de Bruxelles a déjà condamné un de vos prédécesseurs, Monsieur le Ministre, parce que des renseignements avaient été transmis à un Etat voisin, la France pour ne pas la citer, en dehors des conditions prévues par les conventions internationales. Il faudrait veiller tout particulièrement au respect de ces règles.

Sur ce chapitre, j'en terminerai par quelques considérations plus personnelles. J'ai le sentiment que la justice et le corps judiciaire, dans leur ensemble, traversent au même titre que beaucoup d'institutions sociales, une certaine crise et qu'ils doivent en être conscients.

Il me semble, notamment à travers les statistiques qui ont été rappelées tout à l'heure, que bien des magistrats, dans la façon d'aborder leur mission, n'ont plus cette conviction qu'ils ont à remplir un rôle curatif du point de vue social.

Il ne faudrait pas que nous ayons un bras séculier uniquement tourné vers la répression et l'incarcération. Il faut que nous ayons un corps de magistrats convaincus que le rôle essentiel de la magistrature est aussi d'essayer de comprendre les mobiles des délinquants, les raisons sociales de cette délinquance, les difficultés économiques et autres qui peuvent les avoir influencés et aussi, dès lors, préparer, si possible, une modification de ce comportement à travers toutes sortes de dispositifs que le législateur a mis à la disposition de la magistrature.

Il n'est pas sain que, systématiquement, tel type de délit donne lieu à une détention préventive, alors que l'on sait qu'*in fine*, au moment du jugement sur le fond, le magistrat pourrait ou devrait — parce qu'il s'agit d'un délinquant primaire — appliquer un système de probation.

Il n'est pas normal qu'un juge qui doit statuer sur la détention préventive obère ainsi de manière définitive le type de décision qui sera pris sur le fond, alors qu'il ne connaît pas le dossier ni la personnalité du prévenu. Il y a là méconnaissance des objectifs de la répression qui me paraît être en voie d'aggravation.

A cet égard, il faudrait rappeler énergiquement les règles qui régissent la détention préventive. Nous avons demandé à être régulièrement informés sur les statistiques relatives à la manière dont les juridictions d'instruction motivent les décisions de maintien des mandats d'arrêt.

Des statistiques publiées, on peut déduire que la justice se fait peut-être de l'ordre social et de la répression une conception qui date un peu. En effet, je suis frappé par le fait que certains types de délits, notamment le vol simple, font systématiquement l'objet d'une répression sans aucune nuance, datant du dix-neuvième siècle. Par ailleurs, des délits « modernes », qui sont le fruit de la société contemporaine, délits économiques contre le bon ordre dans les grandes concentrations urbaines et dont l'importance est grande pour l'avenir de la société, délits contre la loi de 1962 sur l'urbanisme et l'aménagement du territoire, ne font l'objet d'aucune répression, malgré tous les efforts des responsables.

Il s'agit donc d'une méconnaissance, de la part de certains magistrats, de l'évolution des mœurs et du droit. Cela doit également retenir l'attention, me semble-t-il.

Je crois aussi que trop souvent la magistrature perd de vue qu'elle est un troisième pouvoir dont l'obligation première est de protéger les citoyens contre les abus du pouvoir central. Elle se considère comme une sorte d'exécutant du maintien de l'ordre social et non pas comme le premier protecteur des droits et libertés du citoyen.

Voilà certaines idées que je souhaitais émettre très brièvement à l'occasion de la discussion de ce budget.

J'ajouterais, sans m'attarder parce que nous pourrions y revenir dans d'autres enceintes, Monsieur le Ministre, qu'un de vos prédécesseurs, M. Pierre Vermeylen, a donné le rôle des procureurs une interprétation correcte que j'approuve entièrement. Je crois effectivement que les procureurs du Roi, en ce qui concerne leur audition par une commission d'enquête parlementaire constituée souverainement par le Sénat, en vertu de la Constitution, sont tenus de fournir à cette commission émanant de la Nation toutes les informations qu'elle souhaite obtenir. Ils ne peuvent donc s'abriter derrière quelque « paravent » que ce soit.

Je terminerai par une question dont je dirais qu'elle se trouve un peu « à cheval » sur vos deux compétences, Monsieur le Ministre. En effet, vous êtes à la fois ministre de la Justice et ministre des Réformes institutionnelles. Or, l'été dernier on a décroché du train un petit wagonnet, afin de lui permettre d'entrer en gare en temps utile. Ce wagonnet, c'est la Cour d'arbitrage. Maintenant, que va-t-il se passer ? Je sais qu'on n'interroge pas un gouvernement sur ses intentions, mais on peut le rappeler aux réalités et c'est ce que je fais.

La Cour d'arbitrage figure donc dans la Constitution, mais tout ce que le Parlement nous a fait comme cadeau est d'indiquer dans une disposition transitoire que cette Cour d'arbitrage n'entrera en activité que six mois après la promulgation de la nouvelle disposition constitutionnelle. J'ai eu soin de relire les textes et j'ai fait quelques calculs. La loi a été promulguée le 29 juillet 1980. Cela signifie que la Cour d'arbitrage commencera ses activités à la fin de janvier 1981. Donc, à cette date, les dispositions transitoires concernant les conflits de compétence contenues dans la loi du 9 août 1980 ne pourront plus jouer, puisque la Constitution fera entrer automatiquement en vigueur la règle de la compétence de la Cour d'arbitrage.

Je ferai remarquer au gouvernement qu'il ne reste guère de temps d'ici le 30 janvier pour nous permettre de discuter le projet en commission, de le voter en séance publique et l'envoyer ensuite à la Chambre des représentants. Le délai est très court. Je serais curieux de connaître les mesures prises par le gouvernement afin de lui permettre de faire face à cette échéance qui me paraît très importante.

Je terminerai, Monsieur le Ministre, en disant que si nous regrettons que vous n'ayez pas plus de moyens financiers pour améliorer la qualité de la justice et lui rendre la place qu'elle mérite dans ce pays, notamment en permettant de résorber l'arriéré judiciaire, comme l'a si bien expliqué notre collègue M. de Stexhe, et qui a fait l'objet de l'analyse que nous avons faite des documents fournis par vos prédécesseurs, nous espérons néanmoins que vous serez capable de faire le meilleur usage possible des maigres moyens qui vous sont alloués. (*Applaudissements sur les bancs du FDF-RW.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Wyninckx.

De heer Wyninckx. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte collega's, het is verscheidene jaren geleden dat wij aan het hoofd van het ministerie van Justitie iemand mochten begroeten die behoort tot onze politieke familie. Veel langer is het geleden — of allicht is het nog nooit gebeurd — dat een niet-jurist dit voor de burgers van een democratisch land zo belangrijke departement leidt. De Vlaamse socialistische senatoren verheugen er zich trouwens over dat terzelfder tijd het departement van Binnenlandse Zaken door iemand van hun politieke familie wordt geleid. In een periode van politieke onrust en sociaal-economische crisis is het goed dat sociaal-democraten in een regeringscoalitie, die steunt op een christen-democratische en sociaal-democratische meerderheid, deze voor de binnenlandse vrede en veiligheid zo essentiële departementen met een stevige hand leiden.

Er heerst inderdaad veel onrust onder de burgers van België, en voornamelijk onder degenen die formeel op het uitoefenen van hun democratische rechten staan. Meer en meer treden randverschijnselen in de openbaarheid, die de bezorgdheid zijn gaan uitmaken van alle leden van deze Hoge Vergadering. De speciale onderzoekscommissie voor privé-milities, maar ook voor ordehandhaving, die door een bijna unanieme Senaat werd opgericht, beantwoordt aan deze kommer van Parlement en bevolking, voor wat er hier, en ook elders in Europa, heropleeft aan georganiseerd geweld en aan anti-democratische stromingen. Aanslagen in München, Bologna, Parijs en Antwerpen zijn slechts de in het oog springende uitingen van een terrorisme, die het exponent uitmaken van het herlevende geweld. Bijna dagelijks gebeuren, in België en elders, feiten die meer en meer een samenhang gaan vertonen, en die wijzen op het allesbehalve folkloristisch karakter van het heropleven van extremistische bewegingen, die doorheen de twintigste eeuw reeds zoveel ellende en rouw hebben gebracht. Uw verantwoordelijkheid is buitengewoon groot en van een zeer hoge orde, Mijnheer de Minister. Uw verheven opdracht — en ik weeg mijn woorden — is het veilig stellen en het waarborgen van de democratische rechtsstaat. Als voorzitter van de speciale onderzoekscommissie ontvang ik nu bijna dagelijks brieven van burgers die zich tot deze commissie richten om geweld, waarvan zij, hun gezin, hun geestesverwanten, hun eigendommen of hun lokalen het slachtoffer werden. Of het nu geweld van uiterst rechts of van uiterst links is, of het nu geweld is dat zich aandient in het noorden, het zuiden of in het centrum van België — om elke communautaire interpretatie te vermijden — het dossier wordt zorgwekkend. Het is niet de ral van deze onderzoekscommissie zich met deze opeenstapeling van zeer concrete feiten ten gronde bezig te houden. Daarvoor zijn in een democratische rechtsstaat het gerecht en de ordehandhavers aangesteld. Maar zelfs wanneer onze Grondwet het staatsgezag splitst in wetgevende, uitvoerende en rechterlijke functies, dan blijft de primordiale rol de wetgevende macht toebedeeld.

Zoals u, Mijnheer de Minister, ben ik geen jurist. Ik ben nochtans begaan met het aloude thema, dat wij reeds terugvinden in het elfde boek van *L'Esprit des lois* van Montesquieu. Hij leert ons dat om alle misbruiken te voorkomen, de rechterlijke, de wetgevende en de uitvoerende macht aan verschillende organen moeten worden opgedragen, maar dat er tussen deze organen een wisselwerking moet plaatshebben. Wij leerden destijds bij professor Mast dat het politieke leven zich niet in afgesloten vakken laat indelen, en dat zonder voornoemde wisselwerking de werking van het staatsapparaat vrijwel onmogelijk wordt gemaakt. In onze parlementaire democratie wordt de theorie van de onafhankelijkheid en de gelijkheid der machten geleidelijk vervangen door die van de juridische voorrang van de wetgevende macht. De oude theorie van het evenwicht der gestelde machten heeft het onderspit moeten delven, en de volksvertegenwoordiging heeft de bovenhand gekregen. De waarborg voor de politieke vrijheid dient te worden gezocht in de veelheid van de organen die tot samenwerking worden geroepen, en niet in een strakke afbakening van de bevoegdheidsferen van deze organen.

Zo zijn wij terug bij Montesquieu, die leerde dat de macht door de macht aan banden wordt gelegd. De scheiding van de machten is bijgevolg geen dogma, en de werkzaamheden van de speciale onderzoekscommissie zouden moeten uitmonden in een dialoog tussen de uitvoerende, de rechterlijke en de wetgevende macht, over de ingewikkelde problematiek van de grenzen van de vrijheid en van de tolerantie.

Inderdaad, als wij teruggrijpen naar de motivering van deze door alle fracties, behoudens de Volksunie, gesteunde en goedgekeurde resolutie, dan krijgt de commissie een dubbele opdracht. Wij citeren :

« De indieners van dit voorstel laten zich leiden door de gebeurtenissen die zich de jongste tijd in het land hebben afgespeeld. Met groeiende onrust stellen zij, en ook vele burgers met hen, een toename vast van het vandalisme, het terrorisme en het gewelddadig optreden. Dit alles dreigt te leiden naar vormen van preventie en van repressie, die niet altijd in overeenstemming lijken te zijn met de democratische rechtsorde. »

Vervolgens zegt de motivering :

« Aan alle uitingen van terrorisme, vandalisme en fanatisme, alsook aan alle vormen van georganiseerd geweld door private militias dient in een democratische rechtsorde paal en perk gesteld te worden. Dit dient te geschieden met alle wettelijke middelen waar deze over beschikt, en dus ook door een beroep te doen op ordehandhavers, zoals politie en rijkswacht. Gezien de delicate opdracht toebedeeld aan deze laatste is het noodzakelijk dat het Parlement een degelijk en grondig inzicht verwerft in de samenstelling en de werking van de instellingen, belast met het handhaven van de orde. Het Parlement heeft tot plicht een overzicht te krijgen van de wettelijke instrumenten en de doeltreffende actiemiddelen, waardoor de burgers beschermd worden tegen elke vorm van geweld, maar ook van willekeur of inbreuk op hun privacy.

Verder dient het Parlement ook ingelicht te worden over de houding en de handelingen van de parketten, van de rijkswacht, van bepaalde geheime of halfgeheime politiediensten van grote steden, en van sommige veiligheidsdiensten binnen de rijkswacht en het leger alsook van de diensten voor de veiligheid van de Staat. »

En de indieners vatten tenslotte de opdracht op deze wijze samen : « De voorgestelde commissie zou dus een dubbele opdracht hebben. In de eerste plaats gaat het om al hetgeen de democratische instellingen, alsook de grondrechten van de burgers kan bedreigen. Vervolgens zou een inventaris dienen opgesteld te worden van de wettelijke maatregelen waarover wij beschikken, maar tegelijkertijd zou hier dan ook moeten onderzocht worden, enerzijds of zij beantwoorden aan het gestelde doel en of zij aanleiding kunnen geven tot misbruiken, en anderzijds, zo dit laatste het geval is, op welke wijze deze door het invoeren van nieuwe wettelijke maatregelen kan verholpen worden. Dit zijn de belangrijke opdrachten welke aan deze parlementaire onderzoekscommissie zouden worden toevertrouwd. »

Ik heb eraan gehecht deze tekst in herinnering te brengen aan u en aan uw medewerkers, Mijnheer de Minister, maar ook van de publieke opinie, en met name aan sommigen die zure oprispingen schijnen te krijgen als zij over de werkzaamheden van de commissie horen praten, en die zich kennelijk willen wegstoppen of verschuilen achter juridische en administratieve constructies, om toch maar geen medewerking te moeten verlenen aan dit parlementair onderzoek.

Uw opdracht, Mijnheer de Minister, en deze van uw collega van Binnenlandse Zaken, is ervoor te waken dat ons noch medewerking, noch informaties worden onthouden. Zijdelings zullen wij ook te maken krijgen met uw collega's van Landsverdediging en van Buitenlandse Zaken.

Meteen wordt duidelijk waarom de rechten, die het Parlement zich doorheen deze commissie heeft toeëigend, zeer ver reiken, voor zover deze verstrekende opdracht kadert in artikel 40 van de Grondwet en in de wet op het parlementair onderzoek van 3 mei 1880.

Zelden heeft de Senaat zich bij quasi-eenparigheid zulke uitgebreide macht toegekend. Op een ogenblik waarop zeer veel wordt gesproken over herwaarderding van de parlementaire functie, is dit betekenisvol. Het brengt terzelfder tijd een verplichting tot slagen mee, die gewaarborgd wordt door de motivering van alle senatoren die deel uitmaken van de onderzoekscommissie.

Omwille van de vakantieperiode en van de herhaalde regeringscrisisen ging veel tijd verloren, en wij zullen waarschijnlijk een verlenging moeten vragen van de termijn van zes maanden die gegeven was voor het indienen van het verslag. Een tussenformule zou er kunnen in bestaan een deelverslag op te stellen over de studie van de naleving en de toepassing van de wet van 1934 in het bijzonder, en vervolgens een tweede deelverslag uit te werken over de ordehandhaving in het algemeen. De commissie zal daarover zelf moeten oordelen.

Voor de eerste waaier van haar opdracht verzamelt de commissie informatie langs getuigenissen, en ook door ondervraging van experts. Wij hadden het voorrecht op uw zeer doeltreffende medewerking te mogen rekenen, eerst in uw hoedanigheid van minister van Binnenlandse Zaken, daarna in deze van minister van Justitie. Uw uiteenzettingen getuigen van reeds vergevorderd opzoekingswerk. Het tegenwoordig zou ons van u hebben verbaasd, maar het is goed ook dat ten opzichte van de Senaat en de buitenwereld te benadrukken.

Wij moeten samen op de door de Senaat aangeduide weg, en in deze geest, verder werken, en de prangende vragen van de doorsnee Belgische burger beantwoorden, zowel inzake het toenemend geweld als inzake de ordehandhaving.

Samen met mij zijn velen bezorgd over de evolutie die zich voltrekt, zelfs bij opiniemakers. Als het recht op en de plicht tot intolerantie wordt ingeroepen tegen vormen van vrije meningsuiting, dan veer ik recht, en samen met mij, vele burgers van dit land. Het is allemaal

met deze theorieën begonnen, doorheen de ganse geschiedenis van de mensheid, maar vooral de jongste vijftig jaar.

De heer Leemans treedt opnieuw als voorzitter op

Maar als ik gewapende en gehelmde rekels zie opstappen door de straten van onze steden of door onze velden, dan veer ik evenzeer recht, omdat ik weet welke gevaarlijke gemoedstoestand deze lieden bezielt, of zij nu Frans of Nederlands praten, en of zij nu politieke opvattingen huldigen waarvan zijzelf beweren dat zij rechts of links zijn, maar waarvan ik weet, samen met de doorsnee burgers van dit land, dat zij noch min, noch meer beogen dan het omverwerpen van onze politieke democratie en van onze sociale, economische, filosofische en ideologische waarden.

Ik wens mij dus te beschermen tegen hun verbaal en daadwerkelijk geweld, en ik wens mij daartoe beschermd te weten door degenen aan wie wij deze opdracht hebben toevertrouwd.

Maar deze bescherming mag niet leiden tot het aantasten van de privacy van de grote meerderheid van de burgers, die hun democratische rechten zonder beperking wensen uit te oefenen, omdat zij in de democratische rechtsstaat geloven.

Hier moet dus dringend regerings- en parlementair werk worden verricht. Ik pleit voor parlementaire controle op de diensten belast met de ordehandhaving, zoals dat in andere westerse Staten gebeurt.

In de Verenigde Staten werken CIA en FBI onder permanente parlementaire controle. Hetzelfde is waar voor de Westduitse *Verfassungsschutz* en de Nederlandse Staatsveiligheid. Ik neem mij voor ter zake langs het kanaal van de parlementaire onderzoekscommissie meer informatie in te winnen. Allerlei geheime politiediensten zouden aan geloofwaardigheid winnen, mocht er een parlementaire inspraak- en controlestructuur tot stand komen.

Sommige leden van deze vergadering menen dat de bespreking van de begroting, de werkzaamheden in openbare vergadering en in de bevoegde commissies, de procedure van interpellaties en mondelinge of schriftelijke vragen daartoe volstaan. Ik verschil op dat stuk met hen van mening.

Punctuele vragen van parlementsleden krijgen dikwijls een afwijkend antwoord, soms helemaal geen antwoord, of verschrompelen in een algemeen debat. Daarom durf ik te pleiten voor een definitieve structuur, voor een gemengde commissie van kamerleden en senatoren, die permanent en in een sfeer van vertrouwen en — waarom niet — van vertrouwelijkheid, ingelicht kunnen worden over vele vragen die straks ter sprake zullen komen in de bijzondere parlementaire commissie. Ook na het indienen en het behandelen van het verslag van deze onderzoekscommissie in de Senaat, zullen de beide Kamers tot plicht hebben de materie van het geweld en de openbare orde te blijven volgen, met meer indringendheid dan via de normale parlementaire procedure. De ordehandhaving evolueert permanent, zowel qua structuur, qua methodes als qua technische middelen. Het is niet uitgesloten dat wij baat vinden bij bepaalde aspecten van deze modernisering, maar dan hebben wij als Parlement het recht te weten welke beperkingen alle burgers worden opgelegd om de noodzakelijke controle op extremisten en terroristen te verzekeren.

Vandaag blijven wij nog op onze honger, wanneer wij vragen stellen over de rol van de staatsveiligheid, de vreemdelingenpolitie, hun Europese en internationale vertakkingen en relaties. Wij blijven op onze honger wat betreft de verhoudingen tussen de Staatsveiligheid en de « stadsveiligheid », zoals wij deze in sommige grote steden kennen. Welk is de rol van de Belgische sectie van Interpol op het politieke vlak, en wat is de verhouding tussen Interpol en de andere geheime of bijzondere politiekorpsen? Wij stellen een versterking van de ordehandhaving vast, en vernemen dat voortdurend nieuwe korpsen of diensten het licht zien. Het belangt ons, Parlementsleden, aan te weten wat hun opdrachten zijn, hun actiemiddelen, en hoe de coördinatie met de reeds bestaande diensten tot stand komt.

Wij hebben ook ruime belangstelling voor de wijze waarop op Europees vlak, binnen de Navo, en ook op internationaal vlak, gegevens en technieken worden uitgewisseld, en dit alles in het licht van wat aan politieke gegevens wordt geboekstaafd in occulte computers met vreemdsoortige microfiches. Wij stellen ons vragen over de samenwerking tussen openbare en privé-bewakingsdiensten, ook op internationaal niveau.

Dit is maar een keuze uit de vragen welke u reeds werden gesteld door leden van de onderzoekscommissie, maar deze lijst is niet beperkt, en overigens nog verre van afgesloten.

Mijnheer de Minister, zoals alle burgers van dit land, die vrijheid, recht en orde naar waarde weten te schatten, ben ik met dit alles begaan en samen met mij, gans de Senaat. Wij weten niet wat het

eindpunt zal zijn van de aanslepende sociaal-economische crisis, noch van de toenemende internationale spanning, noch van de escalatie van extremisme en anti-democratische tendensen in eigen land.

Ik heb mij laten leren dat vóór, tijdens, maar ook na de tweede wereldoorlog, veel nutteloos bloedvergieten had kunnen vermeden worden wanneer op gelijksoortige vragen van vóór 1939 een antwoord ware gegeven. Zoals er op 10 mei 1940 spooktreinen werden gevuld met een zeer heterogene groep persoonlijkheden — waarvan sommigen zonder vorm van proces werden neergekogeld — zo werden er ook vier jaar lang burgers vervolgd, tot de dood toe, enkel en alleen omdat zij zich democraat hadden durven noemen.

En waarom voorbijgaan aan de vaststelling dat ook de repressie soms bloedige en nutteloze wonden heeft geslagen? Men beweert dat sommige geheime politiediensten, ook door hun internationale verbanden, geweld of ongewild hebben bijgedragen tot deze vormen van repressie, die soms meer op een afrekening dan op een rechtsprocedure geleken. U, Mijnheer de Minister, bent een historicus, en misschien beter geplaatst dan ik om te weten of deze bewering steunt op daadwerkelijke feiten.

Laat ons samen, u als lid van de regering, wij als lid van deze Senaat, pogen dit mensonterende spektakel te voorkomen. U zegt dat de wet van 1934 u de mogelijkheid biedt om het heroplevende, georganiseerde geweld tekeer te gaan. Zorg er dan voor dat zij wordt toegepast, vooraleer het te laat is. U zegt dat de privacy dient beschermd en gewaarborgd; werk dan samen met dit Parlement aan het inbouwen van controlestructuren, die de bevolking ter zake gerust kunnen stellen. Het is nog niet te laat, maar het is hoog tijd. Het Parlement ziet met verwachting uit naar uw initiatieven. (*plaus op de banken van de meerderheid.*)

M. le Président. — La parole est à M. Jacques Wathelet.

M. J. Wathelet. — Monsieur le Président, Monsieur le Ministre, chers collègues, l'examen du budget du ministère de la Justice fournit incontestablement l'occasion de traiter, au delà des problèmes de l'administration courante, certaines réformes importantes souvent évoquées et susceptibles d'adapter nos structures à l'évolution de la société et à la vie du droit. Dès lors, si vous m'y autorisez, je sortirai du cadre du budget et aussi du cadre du rapport.

Parmi ces réformes, figure l'instauration, je crois que c'est d'actualité, d'une magistrature économique apte à statuer dans un domaine qui a pour centre l'entreprise, mais dans un contexte économique et social fort différent de celui où se sont concrétisés les fondements du droit commercial traditionnel.

L'intervention d'une véritable magistrature dans les difficultés d'application du droit économique est aujourd'hui généralement souhaitée et peut trouver appui dans certaines expériences étrangères. Sa compétence pourrait être définie notamment dans les domaines que je vais vous énumérer.

Il y a tout d'abord les difficultés à naître de la mise en œuvre des quasi-contrats économiques, contrats de progrès, etc. Il y a ensuite les difficultés opposant la puissance publique et les entreprises concernant les aides publiques accordées à ces dernières, les litiges résultant de l'association des entreprises à la planification économique, les contestations relatives au droit interne en matière d'abus de puissance économique et certains conflits internes à l'entreprise.

Ainsi, le professeur Robert Van de Putte a suggéré, il y a quelques années, qu'on puisse soumettre à un tribunal économique, moyennant certaines précautions, « certains différends fondamentaux qui se font jour au sein du conseil d'entreprise entre la conception du chef d'entreprise et celle de ses travailleurs et d'où il résulte que ces derniers mettent en cause la capacité de diriger de leur chef ».

Quel pourrait être le siège d'une telle compétence? Deux thèses ont été exprimées à cet égard. Selon un premier courant, il s'agirait de créer une nouvelle juridiction qui résulterait, par exemple, d'une modification profonde du conseil du contentieux économique. Suivant un second qui me paraît très nettement le meilleur, il serait plus opportun de demeurer dans le cadre des juridictions ordinaires en créant des chambres économiques auprès des tribunaux. Il convient peut-être ici de réfléchir et de vérifier si les tribunaux de commerce sont les plus aptes à trancher certaines catégories de litiges que je viens d'évoquer.

Personnellement, j'aurais tendance à proposer que la composition des chambres économiques soit calquée sur les tribunaux d'arrondissement et comprenne un magistrat d'appel, un magistrat du commerce et un magistrat du travail, qui auraient été choisis en fonction de leurs compétences exceptionnelles dans les matières précitées.

A l'issue d'un colloque important tenu à l'Université de Gand en novembre 1976 et ayant pour objet la magistrature économique, M. Herman Vanderpoorten, alors ministre de la Justice, avait formel-

lement préconisé cette réforme par la création de chambres économiques au sein du tribunal de commerce et, selon son expression, « là où les besoins s'en font sentir et selon les critères qui seraient établis par la loi ».

Notre collègue, M. Henrion, avait déjà évoqué cette question lors de l'examen du budget de la Justice en 1979. Le ministre de l'époque avait répondu qu'à sa connaissance, aucun projet concret n'existait au département. Je voudrais dès lors demander au ministre de la Justice s'il en est toujours ainsi ou, à tout le moins, et ce sera ma question subsidiaire, si l'initiative gouvernementale peut être espérée dans un domaine actuel et si important.

Dans la négative, notre groupe déposerait prochainement une proposition de loi tendant à l'extension de la compétence des tribunaux aux matières que je viens d'indiquer.

Chers collègues, je voudrais vous demander de réfléchir à un deuxième problème qui me paraît important.

Dans plusieurs matières, notamment sociales, économiques et fiscales, on a créé des pouvoirs d'inspection considérables qui pourraient, mal utilisés, porter atteinte à la liberté individuelle et au droit de sauvegarde d'un minimum de vie personnelle. Je sais que ceci sort quelque peu du cadre normal des compétences du ministre de la Justice mais il me paraît qu'il s'agit d'un problème important par l'ampleur qu'il a prise depuis plusieurs années.

A mon sens, ces pouvoirs d'inspection devraient être tenus de respecter les mêmes principes généraux que ceux qui régissent la justice ordinaire. Or, il est évident que, très souvent, le droit à la contradiction, à la confrontation et la possibilité de la preuve contraire immédiate ne sont pas sauvegardés. Que ce soit au stade des investigations ou même devant les chambres « juridictionnelles » créées pour certaines matières, il conviendrait de tracer clairement les procédures. J'entends par juridiction d'exception, toutes celles qui sortent de l'Ordre judiciaire. Je songe, par exemple, à celles qui furent créées en application de la loi d'expansion économique ou qui se rattachent, en matière sociale, à l'assurance maladie-invalidité. Ces juridictions prennent en fait de véritables sanctions, parfois beaucoup plus graves que certaines sanctions correctionnelles, prévues pour mêmes matières. Il faut que le justiciable y trouve les mêmes garanties que celles qui existent au sein du pouvoir judiciaire ordinaire et que chaque citoyen ait, au stade des enquêtes et de l'action, la possibilité d'invoquer les mêmes règles, les mêmes principes et les mêmes exceptions, qui sont d'ailleurs d'ordre public.

Quelles que puissent être nos critiques à propos de certaines imperfections — il est normal qu'elles existent et d'aucuns les ont évoquées au cours du débat —, il n'en demeure pas moins que nous avons la chance de disposer dans notre pays, à mon sens, d'une des meilleures justices du monde. Mais nous avons le devoir d'empêcher que des juridictions créées en dehors de l'ordre judiciaire normal ne tiennent pas compte de ce qu'une longue tradition, lentement améliorée, nous a donné.

Monsieur le Président, chers collègues, pour terminer, je voudrais évoquer une question qui a été soulevée une centaine de fois mais qui n'a jamais été résolue. Je veux évoquer en quelques mots le problème de la dépolitisation des nominations dans la magistrature.

A mon avis, nous ne sortirons pas des difficultés si nous n'organisons pas cette dépolitisation. Comment procéder? Il faut sans doute arrêter des critères et affirmer que participeront à la décision de nomination, de manière active — cela signifie évidemment tout autre chose que la compétence d'avis qui leur est actuellement attribuée — et la magistrature, et le barreau. Je ne veux pas improviser maintenant en la matière ou tenter de formuler la pondération de chacun des participants à la décision, à savoir l'exécutif, la magistrature et le barreau, mais il me paraît indispensable d'étudier la question. Des propositions devraient être formulées à cet égard; elles pourraient émaner de leur source normale, c'est-à-dire de notre commission de la Justice.

Voilà, Monsieur le Président, les quelques réflexions que je voulais formuler à propos du budget qui nous est soumis. (*Applaudissements sur les bancs libéraux.*)

M. le Président. — La parole est à M. Lallemand.

M. Lallemand. — Monsieur le Président, Monsieur le Ministre, chers collègues, mon intervention sur le budget 1980 de la Justice sera sans doute de fort peu d'utilité puisque, aussi bien, l'approbation ou l'improbation que nous donnerons sera largement rétrospective. Je n'en fais pas grief au gouvernement qui s'est modifié à deux reprises en cours d'année, mais il est certain que la présentation d'un budget au Parlement à la fin de l'exercice auquel il se rapporte, est une négation du contrôle parlementaire.

Il est un fait frappant pour tous ceux qui s'intéressent à l'action de la Justice et que le rapporteur a invoqué lorsqu'il a souligné la décroissance constante de la part réservée à la Justice dans le budget des Voies et Moyens. C'est à juste titre qu'il a cru devoir protester contre cette disgrâce permanente, en soulignant que cette part trop modeste ne permet pas de faire face aux besoins véritables de ce département. Toute une série de critiques sur les retards judiciaires, sur l'insuffisance de l'assistance sociale postpénitentiaire, sur l'abandon dans lequel la société maintient les enfants abandonnés ou les jeunes délinquants ont leur fondement dans l'insuffisance des moyens donnés à la Justice. Ce n'est certes pas la seule cause, mais au départ d'une analyse du budget, il faut souligner le divorce existant entre la pratique effective et les théories généreuses que nous professons en droit pénal, par exemple; théories selon lesquelles les peines ne seraient plus vraiment des peines; l'emprisonnement une sanction infamante, mais plutôt un moyen de redressement et, ensuite, un outil de resocialisation.

M. Gramme prend la présidence de l'assemblée

On trouve donc trace de cette générosité intellectuelle, non pas dans les chiffres du budget, mais dans la motivation du gouvernement. Peut-être ne faut-il pas trop s'en plaindre. Au bout du compte, tout comme l'hommage que le vice rend à la vertu fortifie cette dernière, peut-on penser que la référence insistante dans nos programmes gouvernementaux à une finalité généreuse aura un effet positif sur les pratiques. Il faut, en tout cas, être conscient de ce que le programme que nous traçons à l'administration de la Justice est sans doute de faire mieux, mais avec les moyens du bord. Comme le dit très significativement le ministre à la page 12 du rapport : « Le coût des sacrifices sociaux et économiques pour réaliser une diminution de la criminalité, doit être aussi réduit que possible. » Si l'on met en parallèle cette phrase de l'exposé du ministre avec cette autre selon laquelle désormais « la réinsertion sociale est devenue un objectif prioritaire » ou encore que « le droit pénal ira de pair avec une aide à caractère social bien structurée », on comprendra le caractère très relatif des priorités que l'on affirme et des engagements que l'on prend. Je n'en fais pas grief au gouvernement. Au moment où il doit réduire tous les budgets, il ne fait que respecter, un consensus général et la volonté de l'opinion publique qui, en période de crise, exige le respect d'autres priorités et la satisfaction d'autres besoins.

Cela dit, il faut se réjouir de ce que le ministre ait tenu à privilégier dans l'exposé de sa politique, les problèmes pénitentiaires qui sont, depuis dix ans, dans toute l'Europe, des points chauds de la politique des ministres de la Justice. Mais il faut bien dire que l'exposé ministériel affirme moins une politique que de simples positions de principe, mais qui sont souvent justes. Ainsi, je crois que le gouvernement a raison de chercher des solutions aux problèmes pénitentiaires dans la multiplication des régimes des peines pénales; et des régimes de détention, en étendant les possibilités d'individualisation de la peine; en assurant dans sa politique pénitentiaire, le passage le plus fréquent possible du régime fermé au régime ouvert. En période de crise, de telles préoccupations affirmées par le gouvernement sont certainement réconfortantes parce que le pouvoir exécutif ne met pas en avant les nécessités répressives qui conviennent bien plus facilement, mais qu'il insiste, au contraire, sur la volonté d'un traitement humain de la délinquance.

Le ministre a raison aussi lorsqu'il affirme que la détention doit s'effectuer dans des conditions humaines et, qu'en prévision du retour à la liberté, les liens entre le détenu et la société doivent être maintenus, dans toute la mesure du possible, pour faciliter sa réinsertion.

Une série de constatations, reprises dans le rapport, sur le rôle et le statut des gardiens — présentés comme étant également les gardiens des droits des détenus — sur l'agencement des locaux et sur les visites des familles, si elles ont trop un caractère théorique, n'en posent pas moins correctement le problème pénitentiaire.

Comment, par exemple, admettre plus longtemps que les visites des familles aux détenus s'effectuent derrière une paroi hermétique et que des enfants cherchent à témoigner leur affection à leur père ou à leur mère en collant leurs mains ou leur visage à une vitre ?

Comment ne pas tenter, avec les précautions requises, une expérience qui est de pratique courante dans plusieurs pays, en permettant aux détenus de téléphoner à leur famille ?

J'apprécie, en tout cas, que le ministre ait posé ces problèmes même s'il ne les a pas résolus et qu'il ait usé, pour qualifier le régime pénitentiaire, de mots à la limite du paradoxe, quand il dit notamment que la détention ne doit pas être un exil, alors qu'elle ne peut très évidemment qu'en être un.

Le souci du gouvernement, et je tiens à le souligner, est certainement louable lorsqu'il cherche, dans le retranchement imposé à un individu, à

maintenir des contacts sociaux de qualité et lorsqu'il veut, au sein même de l'emprisonnement, renouer les fils de la liberté. Il importe, en effet, de faire comprendre à l'opinion publique, qui ne le comprend pas souvent ou le conteste, que cette politique qui vise, au travers de la peine, à humaniser la sanction, est moins nécessaire aux détenus qu'aux hommes libres, qu'elle vise moins à affaiblir la sanction qui frappe les emprisonnés qu'à conforter la liberté des citoyens.

Il est certes difficile d'expliquer que la prison n'est pas un lieu isolé du monde mais un modèle social, qu'elle est, si je puis dire, la face privée de notre bonheur public. Il est difficile de faire comprendre que l'état du système pénitentiaire est un des révélateurs les plus sûrs de la société qui l'entretient. Pour juger de la qualité de la liberté dont jouissent les citoyens d'une société, il faut d'abord visiter ses prisons. Car toute société a les prisons qu'elle mérite. Dans un Etat où l'on torture dans les cachots — ce n'est heureusement pas le nôtre — la liberté n'existe ni dans les rues ni dans les consciences. Dans un Etat où l'on pratique trop aisément la détention préventive, on peut être assuré que chaque citoyen, dans sa conscience, recule à user de sa liberté, hésite à l'affirmer face à l'appareil étatique.

C'est pourquoi l'on peut dire que la façon dont une société traite le divergent, le dissident, le fou ou le délinquant détermine le degré de la liberté et de l'indépendance de tous les citoyens.

Je me réjouis donc que dans le programme de réforme pénitentiaire, on lit la prise de conscience de ce lien intime qui existe entre la responsabilité de chacun et de la réciprocité qui nous lie à la délinquance et à son traitement. Je tiens à saluer cette volonté émancipatrice même, si les moyens permettant de réaliser cette politique sont d'une cruelle faiblesse, même si la qualité des intentions ne sauve pas les sociétés ni les hommes politiques de la non-réalisation des actes qu'ils annoncent.

Ce rapport contient toutefois des contradictions qu'il convient de souligner lorsque, par exemple, le ministre demande à la fois que l'on réduise le montant et la durée des peines et qu'en même temps, il souhaite que l'on multiplie le nombre des prisons.

Le rapport est équivoque lorsqu'il dit que le but de la prison est de faciliter la réinsertion sociale sans préciser clairement par quels moyens.

L'accent est mis davantage, semble-t-il, sur la resocialisation, par des thérapies imposées aux détenus. Est-ce toujours la bonne politique à suivre ? On sait que ces thérapies sont souvent inefficaces soit parce qu'elles sont insuffisantes ou beaucoup trop sommaires, soit surtout parce que le détenu est traité comme un objet médical et non comme un sujet de droit. Il faut revoir fondamentalement les principes mêmes de la finalité de la politique pénitentiaire.

Enfin, ce projet présente des lacunes. Rien ou presque rien n'est dit sur les droits des détenus, ou sur les procédures à instaurer pour les faire respecter. Il faudrait qu'une commission indépendante, comme celle qu'avait proposée la Ligue belge des droits de l'homme, soit instituée pour définir les procédures et limiter les actes arbitraires qui peuvent se produire dans l'univers pénitentiaire. J'aimerais avoir l'avis du ministre à cet égard.

Par ailleurs, j'ai apprécié que la réforme pénitentiaire soit liée à la réforme du code pénal et que soient encouragés les travaux de la commission pour la révision de ce code. Il est intéressant, et même nécessaire, de relire le rapport que cette commission a déposé en juin 1979. On s'aperçoit alors de l'évolution profonde du droit pénal, de la modification fondamentale qui s'opère dans la compréhension et le traitement de la délinquance. On peut constater notamment que l'approfondissement de notre connaissance psychologique et sociale du délinquant s'accompagne aussi d'un élargissement des moyens de répression des infractions. Plus exactement, l'on peut voir que l'on passe insensiblement du traitement des infractions au traitement du délinquant.

Cette modification opère ainsi le passage entre une justice qui s'occupe surtout de l'acte délictueux et une justice qui s'occupe davantage de la personnalité du délinquant. Elle se marque sans doute par l'humanisation des sanctions, mais se caractérise aussi par l'élargissement du champ de la répression. Ainsi, comme le rapport l'affirme, « le droit pénal sera précédé de toute une série de mesures préventives et ira de pair avec une aide à caractère social bien structurée ».

Que sont exactement ces mesures préventives et quelle en sera la portée ? Voilà des questions qu'il faut se poser à tous les instants de la réforme.

Il semble que ces mesures préventives et ces aides multiples dont on veut entourer le délinquant impliquent en tous cas une investigation tant psychologique que sociologique beaucoup plus approfondie non seulement du délinquant mais aussi de son milieu.

Je lis, toujours dans le rapport de M. Verbist : « Cette notion de personnalisation doit aller au delà du concept classique de l'individualisation de la peine. Elle suppose la prise en considération des valeurs

vécues par ceux qui sont impliqués dans l'infraction, c'est-à-dire l'auteur et la victime, mais aussi de leur entourage et, plus généralement, de la société dans laquelle ils vivent. »

On peut craindre que, dans un tel contexte, le caractère subjectif des appréciations psychologiques et sociales ne corrompe l'exigence d'objectivité de la preuve. On peut redouter que ce soit davantage la personnalité du délinquant qui soit jugée plutôt que l'acte qu'il a commis et que, finalement, la considération de la gravité de l'acte passant au second plan, on ne juge plus que des personnalités, des aptitudes à la délinquance plutôt que des faits.

Si des précautions législatives ne sont pas prises, il est à craindre que nous instituons par la procédure pénale nouvelle une sorte de procès totalitaire, c'est-à-dire un procès dans lequel une psychologie, des états d'âme et des idées non conformistes deviennent la preuve ou le complément de preuve d'une infraction, au bout du compte, non établie.

Il n'est pas de mauvais sentiment, chers collègues, qu'un rapport psychiatrique ne puisse prouver. Ne faut-il pas, dès lors, tenter de dissocier dans le procès pénal l'instant de l'appréciation de la culpabilité de celui de l'appréciation de la peine ? Cette réforme importante du procès pénal a été entreprise dans certains pays. Il s'agirait peut-être d'y regarder de plus près.

D'autre part, on ne peut pas non plus ne pas ressentir obscurément, lorsque la répression de la délinquance prend en considération tant d'éléments psychologiques, sociaux, économiques et culturels, que le prévenu et son milieu sont constitués en objets de connaissance et de contrôle de personnalité. J'ai déjà critiqué cette tendance en parlant de la resocialisation des détenus. N'est-ce pas la portée réelle des mesures préventives dont le ministre déclare qu'elles vont précéder le droit pénal ? Il indiquerait ainsi une évolution qui paraît sans doute irrépressible, qui fait reculer le droit pénal au profit de ce que le philosophe français, Michel Foucault, a appelé « la société disciplinaire » et qui multiplie, par un système d'autodiscipline, au travers d'une série d'examen et de mesures, les contrôles de personnalité.

Le phénomène est lié au développement des sociétés industrielles modernes. La répression de l'Etat est de moins en moins spectaculaire mais le contrôle social croît sans cesse. Marcuse en a cité un exemple frappant. Il disait que si un homme pouvait, par ses seuls moyens et par l'achat de quelques objets de série dans des magasins à rayons multiples, fabriquer un engin capable de détruire une ville de 100 000 habitants en une nuit, il faudrait, pour que cette ville survive, que la moitié de ses citoyens assurent des tâches de policiers.

Cet exemple montre combien le développement industriel et technique peut engendrer le développement de techniques répressives.

Malgré la nécessité toujours plus impérieuse d'assurer la sécurité des citoyens — exigence dont nous percevons l'importance aujourd'hui —, il s'impose cependant, comme le ministre Moureaux l'a déclaré à plusieurs reprises lors des discussions sur la répression du terrorisme, de veiller à la préservation des libertés fondamentales, c'est-à-dire à la stricte délimitation de l'arsenal répressif et disciplinaire que l'on doit utiliser. Au moment où il faut faire face à la montée des terrorismes et aux milices privées, l'on doit redouter que l'on ne passe trop aisément d'une juste répression de cette délinquance, sociale ou politique, à la répression, intolérable celle-là, des opinions et des idéologies et que l'on recoure trop facilement à des investigations de plus en plus dangereuses dans la vie des citoyens. Il faut craindre que l'on ne recoure à des investigations de plus en plus vastes et que sur base de fichiers l'on ne pratique des discriminations et des interdictions à l'endroit des membres des syndicats, de partis ou de personnes non conformistes.

Il existe en Europe, à cet égard quelques précédents préoccupants. Aussi, est-il indispensable de mettre sur pied et rapidement une législation de protection des libertés, au moment même où la répression va devoir appliquer la rigueur des lois à l'égard de ceux qui menacent le régime démocratique.

Il convient d'abord d'instituer, sans délai, une législation protégeant la vie privée des citoyens. Elle a été souvent annoncée. M. Vanderpoorten avait rédigé à ce propos, je pense, un excellent projet. Il est aujourd'hui urgent, de protéger la vie privée des citoyens, contre les investigations policières abusives, mais aussi contre la collecte et l'utilisation incontrôlée, tant dans le secteur public que dans le secteur privé, d'informations ayant trait à la vie privée des citoyens ou à leurs opinions politiques et philosophiques. Le rapport étant muet sur ce point, j'aimerais que le ministre affirme ses intentions à ce sujet.

Dans le même ordre d'idées, il importe de rappeler l'intérêt que nous portons à certains projets ou propositions de loi qui tardent à être examinés.

Nous pensons notamment à la dépénalisation de l'avortement. M. Serge Moureaux y a fait allusion, tout à l'heure et je le suis dans ses considérations.

Nous pensons à la proposition de loi Glinne, destinée à réprimer les faits de racisme et d'antisémitisme, enfin devenue, si je puis dire, programme gouvernemental.

Nous pensons aussi au projet de reconnaissance complète et définitive de la laïcité. La commission de la Justice vient de voter un projet préparatoire à cette reconnaissance, qui marquera, enfin, le début insuffisant d'une récession de la discrimination, intolérable, à l'égard des mouvements laïcs.

Tous ces projets sont pour nous essentiels et conditionneront largement le maintien de notre confiance au gouvernement.

Nous nous réjouissons, en tout cas, des déclarations d'intention du ministre Moureaux.

L'action de la commission sur les milices privées n'y est peut-être pas étrangère, mais il a pu annoncer la mise en route de poursuites contre les membres des milices privées, mettant ainsi un terme à une complaisance ou à ce qui pouvait paraître aux yeux de l'opinion publique comme une complaisance ou une indifférence des autorités dangereuse pour notre démocratie.

En raison de tout ce que je viens d'énoncer et sous les réserves que j'ai exprimées, c'est avec confiance que le groupe socialiste votera le budget de la Justice. (Applaudissements sur divers bancs.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Storme.

De heer Storme. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte collega's, het heeft eigenlijk weinig zin over de begroting van Justitie te praten, daar deze voor het grootste deel is opgebruikt. Dit is een aanfluiting van elke ernstige parlementaire controle. Desondanks kan het nog enig nut hebben in dit debat in de Senaat dat ik mijn bezorgdheid uitspreek over de wijze waarop het Justitiebeleid de laatste jaren werd gevoerd. Ik zeg wel, de laatste jaren, omdat ik denk aan de periode waarin ik het voorrecht genoot als lid van de Senaatcommissie voor de Justitie dit beleid samen met mijn collega's te mogen volgen.

Wanneer ik het beleid van de jongste drie à vier jaar overschouw, wil ik mijn bezorgdheid uitdrukken over de aftakeling van de justitie in dit land.

Mijnheer de Minister, als historicus weet u meer dan wie ook wat een rechtsstaat betekent en waar die juridisch-historisch zijn oorsprong vindt, des te meer daar u gedurende verschillende maanden gepoogd hebt een naar mijn mening slechte staatsvorming met brio te verdedigen.

Het spijt mij dat ik u bij uw aantreden als minister van Justitie moet overvallen met de beangstigende vraag of België nog wel een rechtsstaat is.

Mijn antwoord is kort. Sinds enkele jaren is een aftakeling gaande die er mij toe noopt te stellen dat België niet meer als een echte rechtsstaat kan doorgaan. Ik kan daar honderden voorbeelden van geven. Dit zou echter buiten het bestek van mijn betoog vallen. Ik zal mij beperken tot tien punten, die ik beknopt zal behandelen, des te meer daar verschillende ervan reeds door voorgaande sprekers in extenso aan bod zijn gekomen.

Ten eerste is er de traagheid van het gerecht.

Ik verwijs hier naar wat de rapporteur, de heer Verbist, deze morgen in zijn uitstekend verslag heeft gezegd en de uitmuntende commentaar die daarop door commissievoorzitter, collega de Stexhe, werd gegeven.

Ik neem slechts een greep uit een onderzoek dat in alle rechtsgebieden in de periode van mei 1979 werd verricht. Het betreft enkele uitschieters met betrekking tot de termijn tussen het in-staat-zijn van de zaken en de datum waarop zij mondeling voor het betrokken rechtscollege konden worden behandeld. Ik beperk mij tot de rechtsgebieden Antwerpen en Gent.

De periode bedroeg bij de rechtbank van eerste aanleg te Tongeren, twaalf à dertien maanden. In één bepaalde kamer in de rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk, elf à twaalf maanden. Bij de rechtbank van koophandel te Kortrijk, zeventien à twintig maanden. Bij het Hof van beroep te Gent, twaalf à tweeëndertig maanden. Op dit ogenblik, worden door het Hof van beroep te Gent zaken gefixeerd in december 1983. Deze situatie is een gekarakteriseerde vorm van echte rechtswijging.

Wanneer een rechter nalaat gedurende een periode van zes maanden uitspraak te doen, kan hij strafrechtelijk worden veroordeeld. Maar, de opeenvolgende ministers van Justitie die deze situatie hebben laten rotten, gaan vrijuit. En dat men mij niet zegge dat er geen remedies zijn. Tot vervelens toe werden suggesties gedaan en zelfs voorstellen ingediend (zie mijn voorstellen over het dwangbevel, de alleenzettelende en plaatsvervangende raadsheren). Er mag hier ook naar de meest actuele voorstellen worden verwezen, zoals collega de Stexhe heeft gedaan, die door de heer procureur-generaal Dumont werden geformuleerd in het laatste deel van zijn mercuriale.

Ten tweede, men heeft in bepaalde kringen wel eens de neiging te gewagen van klassejustitie. Beseft men wel dat de wetgevende macht onder druk van de regering wel eens verplicht wordt een klassewetgeving tot stand te brengen?

Ik neem als meest frappant voorbeeld de tijdelijke huishuurwetgeving waarmee wij elk jaar in december worden geconfronteerd. Deze wetgeving is voor de gewone burger, huurder of eigenaar, zo'n onontwaaibaar kluwen dat hij ze zonder technische bijstand niet kan begrijpen. Dat is een vorm van klassewetgeving.

Ten derde is er een gewilde of ongewilde verborgen bevoegdheid van de wetgever door de uitvoerende macht. Het valt mij tot mijn verbazing geregeld op dat, enkele tijd nadat ik een wetsvoorstel heb ingediend, magistraten of advocaten die ik ontmoet, mij meedelen dat zij op verzoek van de minister van Justitie over dat wetsvoorstel een advies hebben overgezonden. Dit wordt echter aan de betrokken indieners nooit medegedeeld. Mijnheer de Minister, het meest elementaire respect voor de wetgever vraagt dat de resultaten van de door u ingewonnen adviezen ten minste aan de initiatiefnemer van het wetsvoorstel zouden worden medegedeeld.

De heer Vanderpoorten. — Dit wordt altijd gedaan in de commissie voor Justitie, waar de indieners van het voorstel aanwezig is, Mijnheer Storme.

De heer Storme. — Daar zal ik straks op antwoorden, Mijnheer Vanderpoorten.

De heer Vanderpoorten. — U doet alsof de ministers van Justitie « piepkend » spelen met de parlementsleden. De adviezen van de korpsversten en van degenen die advies moeten geven worden altijd medegedeeld.

De heer Storme. — In dat geval heeft u het over de wetsontwerpen, maar niet over de wetsvoorstellen die in de laden van het departement belanden. Daar wordt nooit iets over meegedeeld. Ik kan u daar tal van voorbeelden van geven van de laatste jaren.

De heer Vanderpoorten. — Ik heb het ook over de wetsvoorstellen, Mijnheer Storme. Het Parlement is natuurlijk niet te revaloriseren door kwaad te spreken over alle instellingen!

De heer Storme. — Kleine invorderingen kunnen bij gebrek aan een adequate procedure niet worden uitgeoefend. Deze morgen vond ik toevallig in mijn bus het bericht dat Testaankoop een contract heeft gesloten met de nationale meubelindustrie in dit land om alle geschillen in deze sector voortaan over te zenden aan een privaatrechtelijk arbitragecollege. Het is een teken aan de wand dat er meer privaatrechtelijke initiatieven worden genomen omdat men geen vertrouwen meer heeft in de overheidsrechter, daar de overheid er onvoldoende zorg voor draagt dat deze tijdig uitspraak kan doen.

De heer Verbist heeft deze morgen nogmaals herinnerd aan de procentuele verhouding van de begroting van Justitie tegenover de globale begroting. Wij gaan met rasse schreden naar een Justitiebegroting die in de nabije toekomst niet eens 1,5 pct. van de nationale begroting zal vertegenwoordigen. Kan men, geconfronteerd met een dergelijke onvoldoende financiële zorg tegenover het globale beleid, nog beweren dat men in dit land nog iets over heeft voor de instandhouding van de rechtsstaat?

Opmerkelijk is bovendien dat wanneer men dan nog op deze karige begroting moet besparen, men dit doet op een aantal fundamentele punten, zoals blijkt op bladzijde 90 van het verslag van de heer Verbist, namelijk de bescherming van het privé-leven, de rechtsbijstand en het penitentiair beleid.

Een rechtsstaat, die naam waardig, zou na vijfendertig jaar ook eens een definitieve streep moeten trekken onder de nasleep van de repressie. Ook dat is uitdrukking van een rechtsstaat.

Drie jaar geleden, Mijnheer de Minister, in januari 1978, mocht ik de toenmalige minister van Justitie interpellieren over de politisering van de magistratuur, zowel bij benoemingen als bij bevorderingen.

Deze politisering is sindsdien nog in hoge mate toegenomen. Een korpsverster vertelde mij dat hij zijn rechtscollege onvoldoende kon bemannen bij gebrek aan bekwaame magistraten. Hij zei mij letterlijk: « Wat wil u eraan doen als er onder uw magistraten een aantal nulliteiten zijn. » Een ander korpsverster zei mij dat hij van zins was één van zijn rechters te verzoeken niet meer te zetelen omdat het beter was voor een goede rechtsbedeling dat hij er niet was, dan dat hij er wel was.

Mijnheer de Minister, ik verklaar hier zeer duidelijk dat ik in geen geval in de toekomst enige kaderuitbreiding van de magistratuur zal goedkeuren indien wij niet vooraf in deze vergadering in de gelegenheid

zijn een ontwerp te behandelen over de depolitisering van de rechterlijke macht.

Een rechtsstaat is eveneens onbestaande indien de burgers niet op een gemakkelijke wijze toegang krijgen tot het gerecht om hun aanspraken geldend te maken. In dit verband sluit ik mij graag aan bij wat onze collega Nauwelaerts deze morgen tijdens haar uiteenzetting heeft gezegd. Ons land is één van de weinige waar op het gebied van de *access to justice* tot nog toe om te zeggen niets werd ondernomen. Het enige wat op dit gebied werd gerealiseerd, namelijk de vergoeding van de stagiairs, wordt thans van de begroting afgevoerd.

Mijnheer de Minister, wij hebben in dit land de mond vol van fiscale en sociale fraude. Wat hier gebeurt is volgens mij een vorm van overheidsfraude. Een regering die weigert de door het Parlement aangenomen wetten uit te voeren, begint op haar beurt fraude. Hoe durft men in dit land nog gewagen van criminaliteit, wanneer de overheid door de wetten niet uit te voeren, zelf voor een stuk criminogeen is.

U zult mij ongetwijfeld antwoorden dat u het gebrek aan beleid in de laatste jaren heeft geërfd, maar dit argument zal mij niet overtuigen. Wanneer men spreekt over de herwaardering van het Parlement, dan mag de ministeriële verantwoordelijkheid niet worden uitgehouden door een stoeltjesdans onder de ministers zodat wij nooit iemand meer ter verantwoording kunnen roepen.

Slechts zo u zult aanvaarden dat de rechtsstaat meer dan een historisch achterhaald begrip is, kan het vertrouwen opnieuw worden hersteld. (*Applaus op sommige banken van de meerderheid.*)

De heer Vanderpoorten. — Zal u de begroting goedkeuren, Mijnheer Storme? Ik zal in elk geval goed toekijken.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Clercq.

De heer De Clercq. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte collega's, binnen het raam van de bespreking van deze begroting wens ik enkele bedenkingen te maken en voorstellen te formuleren die aansluiten bij hoofdstuk III over het penitentiair beleid.

Het ministerie van Justitie heeft een belangrijk aandeel in het zogenaamde welzijnsbeleid. Wat is daarvan in de praktijk waar te nemen?

Welzijn betreft mensen. In het departement van Justitie gaat het daarbij om twee onderscheiden groepen. De eerste groep omvat alle burgers, die met het gerecht in aanraking komen. Velen zijn misnoegd over de trage werking van het gerecht. Waar het gaat om misdrijven is het essentieel dat feit en straf zo direct mogelijk bij elkaar aansluiten.

Het persoonlijk en maatschappelijk belang wordt zeker niet gediend, als de straf geruime tijd na het feit wordt uitgesproken. Toch doet het zich wel meer voor en dan gebeurt het dat een mens, die zich gerehabiliteerd heeft, in een zware crisis geraakt.

In het belang van het persoonlijk en maatschappelijk welzijn zou er, om dergelijke ergerlijke situaties te voorkomen, kunnen worden gedacht aan vroeghulp.

Bij de uitbouw van de vroeghulp wordt het mogelijk de betrokken persoon niet alleen als wetsovertreder te benaderen (onderzoeksfase) maar ook als mens-in-nood, als mens met een gevoel van onwelzijn tengevolge van het gemis van persoonlijke weerbaarheid.

Deze vroeghulp kan worden bepaald door twee doelstellingen, namelijk:

1. Het aanbieden van hulp, gericht zowel op korte als op lange termijn;
2. Het voorlichten van de justitiële autoriteiten ten einde zo mogelijk toepassing van voorlopige hechtenis te voorkomen of vlugger de toepassing van een probatiemaatregel uit te lokken. Wat de wet van 20 juni 1964 op de probatie betreft, is het spijtig dat in het welzijnsbeleid er in zo'n beperkte mate gebruik van wordt gemaakt. In het kader van de persoonlijke weerbaarheid is het belangrijk de burgers daaromtrent een degelijke informatie te verschaffen via radio, TV en pers.

Wanneer de vroeghulp tot stand zou gebracht worden, is er tevens veel kans dat er een doeltreffender samenwerking ontstaat tussen de verschillende diensten van de Justitie.

In een tijd van beperkte financiële middelen dient er een maximaal nut uit getrokken te worden. Door de vroeghulp wordt de wetsovertreder in een periode van prangende crisis geholpen door de gerechtelijke autoriteiten te laten zien hoe de wetsovertreder tot het misdrijf is gekomen. Daarmee wordt voorkomen dat de feiten los van de mens worden gewogen. Ik verwijs naar de personalistische mensvisie.

Met deze vroeghulp wordt wellicht de achterstand in de rechtsbedeling gereduceerd door de ontwikkeling van een bijzondere procedure.

Behalve de vroeghulp kan ook het penitentiair beleid tot inderwezelijde leiden. Daarvoor is het nodig de gedetineerde mens zoveel mogelijk als een verantwoordelijk en kiezend wezen te beschouwen. Die benadering kan maar worden gerealiseerd met menswetenschappelijk opgeleid personeel. Uit het ontwerp van begroting valt af te leiden dat er desbetreffend slechts een geringe interesse bestaat.

Om dat te illustreren moet maar worden gewezen op de vaststelling dat het grootste deel van het budget aan bewakingspersoneel wordt uitgegeven en een heel pover deel rest er voor het resocialisatiepersoneel. Ik heb heel sterk de indruk dat er door het beleid bewust een politiek van bewaking en veiligheid wordt gewild. Daaruit vloeit voort dat er geen geldmiddelen over zijn om een gedifferentieerde behandeling van delinquenten op te zetten.

Ik verwijs hier naar individuele hulpgroeptherapie, gezinstherapie enz.

Gedetineerden kunnen in tweeërlei opzicht problematisch zijn. Enerzijds hebben zij, al dan niet tengevolge van de opsluiting, psychische problemen. Anderzijds is het mogelijk dat gedetineerden, eventueel samenhangend met de omstandigheden waaronder men is gedetineerd, gedrag vertonen dat lastig voor het inrichtingspersoneel is. Deze twee soorten van problemen zullen niet altijd goed van elkaar te onderscheiden zijn.

Het is bovendien denkbaar dat het te maken onderscheid medebepaald wordt door degene die de definitie van het probleemgedrag geeft.

In aansluiting daarmee wordt vaker gehoord hoe « lastige » gevangenen een bepaald soort medicatie aangeboden — soms opgedrongen — krijgen die kan leiden tot lichamelijke en/of geestelijke afhankelijkheid. Ik durf daardoor te vragen of het beoogde welzijn werkelijk gerealiseerd wordt. Wel heeft het als effect dat die personen geen lastig gedrag vertonen tijdens de hechtenis, doch nooit geholpen kunnen worden om die graad van persoonlijke weerbaarheid te verwerven, nodig om zich gelukkig te voelen en verantwoordelijk te leven in een snel veranderende maatschappij.

De tweede groep zijn de mensen, die voor het departement van Justitie werken. In het oog springend is daarbij hoe uit deze groep weer twee andere ontstaan, namelijk zij die qua accommodatie in luxueuze gebouwen kunnen arbeiden en zij die in miserabele gebouwen dienen te presteren. Opmerkelijk nog verder is dat de personen, die zich speciaal om het welzijn van wetsovertreders, veroordeelden en gevangenen bekommeren, er het ergst aan toe zijn. Ten einde een consequent doorgezet welzijnsbeleid te kunnen creëren, is het noodzakelijk dat de maatschappelijke werkers, zoals in Nederland, een autonoom statuut toebedeeld krijgen. Alsdan kan de opleiding en speciale bijscholing ook beter uitgevoerd worden wat de hulpverlening ten goede komt.

Ik zou het derhalve op prijs stellen, Mijnheer de Minister, mocht u aan deze beschouwingen een passend gevolg willen geven. *(Applaus op de banken van de meerderheid.)*

M. le Président. — La parole est à M. Philippe Moureaux, ministre.

M. Ph. Moureaux, Ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Monsieur le Président, Mesdames, Messieurs, je voudrais, en commençant, remercier le rapporteur. La lecture de son rapport aura été pour moi l'introduction à un département que, comme il le sait, je connaissais très mal. C'est un peu le fil d'Ariane qui me guide aujourd'hui, lorsque j'essaie de faire face à mes nouvelles responsabilités.

Je voudrais, bien entendu, à la fois remercier mes deux prédécesseurs de cette année et insister un instant sur le caractère assez étonnant et assez dangereux des modifications rapides des structures gouvernementales auxquelles nous avons assisté ces derniers temps.

D'abord, je remercierai mes deux prédécesseurs : M. Van Elzlande, qui a mis en place ce budget et a fait devant la commission l'exposé qu'on retrouve en grande partie dans le rapport de M. Verbist; et plus particulièrement Herman Vanderpoorten, avec qui j'ai eu la grande joie et le grand honneur de travailler durant plusieurs mois. Ce n'est pas sans émotion que je lui ai succédé à la tête de ce département. Ce n'est pas non plus sans éprouver le sentiment d'une certaine injustice humaine, provoquée sans doute par des circonstances strictement politiques. Je désirais cependant, à l'occasion de cette première prise de parole devant votre assemblée en tant que ministre de la Justice, rendre un particulier hommage au grand ministre de la Justice, au grand homme d'Etat qui, à bien des égards, dans les discussions sur la réforme de l'Etat, m'a appris le peu que je sais aujourd'hui de ce métier fort ingrat de ministre.

En ce qui concerne le fonctionnement des institutions, je tiens à dire très clairement et très franchement, en dehors de toute préoccupation

politique et partisane, combien ces modifications fréquentes des structures gouvernementales me paraissent inquiétantes pour notre régime politique. J'ai pu vivre cela personnellement. Ministre de l'Intérieur pendant quatre mois et demi, je vous dirai en toute sincérité que je commençais à avoir l'impression de dominer les problèmes de ce département, lorsque je me suis vu chargé des responsabilités certainement plus importantes et plus lourdes qui sont celles du ministre de la Justice.

Je suis bien décidé à faire face à ces responsabilités. Nous devrions toutefois réfléchir aux conséquences de ces crises successives et, dans la mesure de nos moyens politiques, chercher les remèdes à pareille situation.

Toujours à propos du fonctionnement des institutions, je répondrai à deux intervenants qui ont traité du problème des cabinets ministériels.

M'adressant surtout à M. Vandezande, je dirai que les cabinets ministériels sont importants, doivent exister et ne peuvent être démunis, parce qu'ils jouent un rôle non négligeable dans notre vie politique. Mais s'ils sont utiles et même indispensables, ils ne peuvent jamais, à mon sens, remplacer l'administration.

A ce sujet, je voudrais apporter à M. de Stexhe et à M. Vandezande la garantie qu'en ce qui me concerne, chaque fois que cela sera possible, je ferai directement appel à l'administration de mon département, notamment pour la collaboration qui doit exister entre l'exécutif et le législatif.

Dans cette brève partie de mon exposé que je consacre au fonctionnement des institutions, permettez-moi de vous parler de ce qui a été présenté par les mass média comme une cérémonie futile et ridicule, celle de la transmission des pouvoirs entre deux ministres.

Certains d'entre vous auront probablement vu cette émission de la RTBF qui présentait ce transfert de pouvoirs comme étant essentiellement un compte de crayons et de tableaux destiné à vérifier que personne, lors de son départ, n'ait emporté quelque chose appartenant à l'Etat.

Je tiens à dire que ma dernière expérience était d'un ordre et d'un niveau tout à fait différents. Elle me permet d'affirmer que notre démocratie est peut-être moins malade que certains veulent bien le dire.

La transmission des pouvoirs au ministère de la Justice s'est faite d'abord par la cérémonie rituelle de la présentation des fonctionnaires au nouveau ministre. Elle s'est faite surtout par une discussion de plus d'une heure consacrée aux dossiers les plus importants déposés sur le bureau du ministre de la Justice.

C'est un hommage que je voulais rendre à M. Vanderpoorten en particulier et, d'une façon plus générale, à tous ceux qui œuvrent pour que notre démocratie fonctionne convenablement.

Monsieur le Président, Mesdames, Messieurs, ce serait pour moi faire preuve d'imprudencia et de prétention que vouloir, après moins d'un mois de fonctionnement en tant que ministre de la Justice, répondre à toutes les questions que vous m'avez posées ou donner une position précise du ministre de la Justice sur tous les grands dossiers ouverts ou rouverts devant moi.

Pour rester dans les limites d'une stricte honnêteté, je ne peux qu'évoquer une partie des problèmes abordés à cette tribune. Je peux apporter une série de premières réponses, mais je ne pourrai m'étendre sur quelques problèmes fondamentaux d'une politique précise que dans quelque temps, lorsque j'aurai pu prendre sereinement et complètement connaissance des dossiers en cause.

Bien entendu, cela ne veut pas dire que je ne retiens pas les critiques qui ont été adressées au département de la Justice.

Je suis aussi très conscient de la nécessité de la continuité de l'Etat. Je suis donc prêt à poursuivre en partie aujourd'hui, et plus longuement dans l'avenir, non seulement l'action que je vais entreprendre, mais aussi celle de mes prédécesseurs, ceci afin que M. Storme ne puisse croire que j'utilise cet argument pour éviter ses critiques.

Je reprendrai ici quelques points précis évoqués par des membres de cette assemblée. Ensuite, partant des grands problèmes cités à l'ouverture de ce débat par le rapporteur, je donnerai un début de réponse aux questions que posent ces problèmes fondamentaux.

En ce qui concerne des points plus précis, je dirai tout d'abord que la question de la création d'une magistrature économique est à l'étude au sein de mon administration et que, dans l'état d'esprit que je viens de définir, je ne souhaite pas encore me prononcer aujourd'hui sur la suite qui devra être donnée à ce dossier.

Pour ce qui est de la Cour d'arbitrage, il est évident qu'un projet doit être déposé par le gouvernement dans des délais assez brefs.

Nous y travaillons et essayons de nous entourer déjà d'une série de conseils pour éviter l'improvisation qui nous a été reprochée naguère en cette matière. J'espère que nous pourrons donc vous présenter un texte à ce sujet dans un délai que nous ne pouvons pas préciser pour l'instant.

En ce qui concerne les séquelles sociales de la répression, je suis décidé à continuer la politique de mes prédécesseurs et à examiner avec un esprit ouvert tous les dossiers qui me seront présentés.

A propos de l'implantation des juridictions à Liège, je signale à Mme Hanquet que, bien qu'il n'y ait pas encore de décision formelle, nous nous dirigeons vers un regroupement dans les bâtiments qui seront abandonnés par l'Université de Liège. Cette solution présenterait l'avantage pour le justiciable, et Mme Hanquet y a fait allusion, de retrouver les divers échelons de la justice.

Il a bien entendu été fait allusion, comme dans tous les débats d'ailleurs, à la politique des nominations. Il s'agit certainement d'un élément délicat de la mission du ministre de la Justice. Celui-ci doit tenir compte de la nécessité pour la justice d'être aussi le reflet du corps social, sans exclure pour autant les arguments essentiels de compétence. C'est dans cet esprit que j'essaierai d'assumer cette mission dans les conditions difficiles que vous savez.

En ce qui concerne la question précise posée au sujet du Credoc et des fonds qui lui étaient destinés, l'administration m'a fait remarquer que des économies substantielles avaient été proposées sur ce poste important du fait que cet organisme réalisait des bénéfices appréciables lui permettant de fonctionner.

En ce qui concerne la protection de la jeunesse et plus précisément le partage qui doit désormais être fait entre les fonctions dévolues aux communautés et celles qui restent de la compétence du pouvoir national, je renvoie au texte qui a été présenté par mon honorable prédécesseur à la Chambre et qui est intégralement repris au rapport de la commission de la Chambre concernant la loi spéciale de la réforme de l'Etat. Ce texte, certainement le plus important et le plus précis en la matière, permettra dans les semaines qui viennent de délimiter les nouvelles frontières, en collaboration avec les ministres des communautés.

J'espère d'ailleurs pouvoir organiser assez prochainement une rencontre entre le ministre de la Justice, les deux ministres des communautés et les procureurs généraux, de façon à pouvoir parfaire sur le terrain le problème de cette délimitation de compétences.

Vous avez eu raison d'insister sur une série de projets importants et urgents qui doivent être examinés par votre commission et qui seront présentés, je l'espère, en séance publique dans un bref délai. Le gouvernement y attache la plus grande importance et demande à la commission de la Justice du Sénat, qui lui apportera certainement son aide, de travailler si possible à un rythme accéléré. Je sais que c'est également le souhait du président de cette commission; il nous l'a encore rappelé aujourd'hui. Je citerai notamment le projet de loi sur le conjoint survivant et les projets de loi sur la filiation. Il est certain que nous souhaitons tous que ces textes soient traités rapidement.

En ce qui concerne la nécessité de voter une législation condamnant les actes de racisme, la commission de la Chambre m'a demandé de pouvoir traiter ce problème de toute urgence et par priorité, dans un esprit de partage des responsabilités et des tâches entre les deux assemblées. J'ai marqué mon accord sur cette proposition.

Aussi, dans un esprit de plus grande responsabilité du pouvoir législatif, après avoir entendu les arguments développés par les membres de cette commission, j'ai décidé, au nom du gouvernement, d'intervenir dans le cadre de la proposition Glinne-Dejardin. Je déposerai une série d'amendements à la commission de la Chambre en espérant que, par cette méthode, nous pourrions avancer rapidement en la matière.

A propos de certains problèmes particuliers, comme les perquisitions faites à l'hebdomadaire *Pour* au sujet du camp d'entraînement du VMO, il n'est peut-être pas inutile de faire une mise au point, délicate certes, mais qui aura le mérite d'être claire et de mettre peut-être fin à certaines mauvaises interprétations.

En fait, une erreur s'est produite dans la transmission des ordres venant des autorités judiciaires anversoises et dans les devoirs qui ont été exécutés à Bruxelles. Des ordres avaient été transmis pour que des perquisitions fussent effectuées au domicile des membres du VMO pour y retrouver éventuellement les uniformes et les armes qui auraient été utilisés dans ce camp. Il avait été demandé, par ailleurs, qu'une perquisition permette de se saisir des photographies qui avaient été publiées par *Pour*. C'est l'erreur commise par un greffe qui a fait que la perquisition, qui avait été effectuée à l'hebdomadaire *Pour*, porte sur un objet qui n'avait à aucun moment été prévu par les autorités judiciaires. C'est certes un événement hautement regrettable, mais, plutôt que d'essayer de cacher les faits ou d'apporter des explications alambiquées, il me paraît préférable que vous sachiez qu'une erreur maté-

rielle, extrêmement regrettable je le répète, a été commise en la matière.

Avant de reprendre les grands thèmes abordés par le rapporteur, je voudrais dire quelques mots du problème des libertés qui, bien entendu, a été longuement évoqué par plusieurs intervenants.

J'en viens ainsi à la commission d'enquête sur le maintien de l'ordre et les milices privées. M. Wyninckx a longuement parlé des buts et de l'utilité de cette commission parlementaire. Je marque mon accord sur ce qu'il a dit et je tiens à rappeler qu'à l'époque où j'étais ministre de l'Intérieur, j'ai apporté ma collaboration au travail de la commission. Je continuerai à l'apporter en ma qualité de ministre de la Justice. Mais dans cette tâche de collaboration, je dois aussi, me semble-t-il, prendre les responsabilités qui sont les miennes et dire, comme je l'ai fait dans une lettre qui a été critiquée par d'aucuns et même à cette tribune, quels sont les grands principes qui me paraissent devoir être respectés si l'on veut que cette commission aboutisse à des résultats. En cette matière, un zèle intempestif et une volonté trop marquée de vouloir remplacer par une commission d'enquête parlementaire toutes les missions dévolues à divers organes de l'Etat, notamment à des organes judiciaires, auraient en fin de compte un effet « contreproductif » et conduiraient même — c'est peut-être le souci de certains — à l'échec de cette commission. Mais ceci n'est qu'un avis que je tiens à donner en tant que responsable de la justice au niveau de l'exécutif.

Pour le reste, je me soumettrai, bien entendu, aux décisions de la commission dans le cadre de ses prérogatives, que je n'ai jamais contestées.

En ce qui concerne le problème des fichages, je tiens à dire que ce problème m'a préoccupé lors de mon passage au département de l'Intérieur et qu'il continue de me préoccuper depuis mon arrivée à la Justice. Je n'insisterai pas sur ce que j'ai fait en tant que ministre de l'Intérieur : ce n'est plus mon rôle et mon successeur à la tête de ce département aura certainement l'occasion de vous en parler et de vous dire comment il entend continuer cette politique.

En tant que ministre de la Justice, j'ai eu à ce sujet un premier entretien avec les cinq procureurs généraux et j'ai eu l'occasion de leur parler du problème des microfiches B de la police judiciaire. Après une longue et fructueuse discussion, j'ai demandé qu'une des mentions indiquées sur ces microfiches B, à savoir la mention dite « citation politique », soit dorénavant supprimée. J'ai estimé, malgré les explications données et qui me paraissaient rassurantes, que cette mention pouvait un jour — sait-on jamais ! — donner lieu à des utilisations abusives. Il est bien évident que cette politique, qui était la mienne au département de l'Intérieur et qui est désormais la mienne en ce qui concerne mes contacts avec les procureurs généraux à propos de la police judiciaire, sera poursuivie à l'avenir au travers des contacts que j'aurai prochainement avec les autres autorités de police ou de parapolicie qui dépendent de mon département.

C'est dans cet esprit qu'en ce qui concerne l'utilisation des fonds secrets des diverses administrations qui dépendent du ministère de la Justice, je veillerai, comme mes prédécesseurs, à ce que ces fonds soient employés dans le strict respect et sous le strict contrôle de l'autorité politique.

Toujours au chapitre des libertés, la protection de la vie privée est effectivement un problème fondamental qui doit nous amener, Monsieur le Président, Mesdames et Messieurs, à voter dans les délais les plus brefs des textes législatifs. Les divers intervenants ont eu raison d'insister sur l'importance de l'irruption de l'informatique dans tout ce qui concerne l'information policière, financière et dans toute l'information qui touche les personnes. Il est grand temps d'avoir, à ce propos, une législation sérieuse et solide, et je m'engage à faire tout ce qui est en mon pouvoir, en accord d'ailleurs avec le ministre de la Fonction publique, M. Philippe Maystadt, pour que nous puissions très rapidement vous proposer des textes ou des amendements à des textes déjà déposés.

J'en arrive alors aux grands thèmes évoqués par le rapporteur dans son exposé introductif. Bien entendu, son premier thème a été repris par de nombreux intervenants : il s'agit de la faiblesse du budget de la Justice dans l'ensemble du budget de l'Etat. Je suis d'accord avec tous ces intervenants pour dire que c'est une chose regrettable, et que cette médiocre importance sur le plan budgétaire ne reflète absolument pas l'importance du département. J'ai déjà eu l'occasion, à propos d'autres sujets, de démontrer devant cette assemblée que ce n'est pas toujours l'importance des crédits attribués à un département qui justifie sur le plan politique tous les moyens que l'on peut utiliser.

J'aborderai maintenant les quatre grands thèmes évoqués par le rapporteur au départ des exposés de mes prédécesseurs.

En ce qui concerne les problèmes pénitentiaires, je crois que pour l'essentiel, je peux faire référence au long développement que vous retrouverez dans le rapport de M. Verbist, puisque c'est à ce propos

que M. Van Elslande avait estimé qu'il fallait accorder la plus grande importance cette année. Sous bénéfice d'un inventaire plus large de ce problème que je découvre progressivement, je voudrais cependant, au passage, d'ores et déjà dire à cette assemblée que je suis, bien entendu, tout à fait convaincu que les incarcérations ne peuvent pas se faire sans le maintien de certains contacts sociaux. Cela peut vous paraître un paradoxe, Monsieur Lallemand, mais c'est un paradoxe qu'il faut surmonter. Il faut aussi une meilleure protection des détenus et nous devons réfléchir à la manière dont on peut l'obtenir.

Je suis d'accord avec l'idée exprimée selon laquelle il existe un rapport direct entre le sort qu'une société fait à ses détenus et cette société prise dans son ensemble. J'accorde et accorderai la plus grande attention à la formation du personnel pénitentiaire. Je constate d'ailleurs, à travers ce pèlerinage entre divers départements, que cette formation, bien qu'extrêmement importante, a été souvent négligée.

J'avais pris conscience, lorsque j'étais au département de l'Intérieur, combien la formation des polices communales posait un problème délicat et sous-estimé, pour lequel on n'avait pas dégagé suffisamment de moyens financiers. Je retrouve le même genre de difficulté au département de la Justice.

Je ne parlerai pas de la prison de Lantin, car les intervenants ont apporté, en quelque sorte, une réponse à la question qu'ils posaient. Cette prison est, comme vous le savez, totalement inachevée. Une seule aile est construite et l'on ne peut dès lors tirer aucune conclusion définitive au départ de l'utilisation de ce qui n'est, en fait, pour l'avenir, que la maison d'arrêt.

Les statistiques concernant la population pénitentiaire ont été considérablement influencées par l'arrêt de grâce collectif pris au début de cette année. Voici les chiffres globaux : au 29 juin 1980, il y avait 5 788 détenus; au 30 juin 1980, 5 162 détenus; au 5 août 1980, 4 925 détenus et au 7 septembre 1980, 5 076 détenus. Si l'on élimine le phénomène des congés, plus important en période de vacances, on peut affirmer que cet arrêt de grâce collectif a, en fait, libéré environ 700 détenus, ce qui représente largement plus de 10 p.c. de l'ensemble de la population pénitentiaire.

J'en arrive au problème de l'arriéré judiciaire et, comme l'a très justement dit M. de Stexhe, de l'arriéré législatif, qui, lui aussi, est fort préoccupant.

Je souhaite, comme le président de la commission, que l'on travaille rapidement et puis vous apporter la garantie de la collaboration du gouvernement afin que soit résorbée, le plus rapidement possible, une grande partie de ce retard.

En ce qui concerne l'arriéré judiciaire, j'ai entendu avec intérêt les remarques faites par les intervenants. J'ai eu l'occasion d'en discuter longuement avec le procureur général près la Cour de cassation, qui m'a fait part des diverses propositions qu'il envisageait d'avancer. J'en ai également conféré avec les procureurs généraux près les cours d'appel, et il est évident que l'enquête citée par MM. de Stexhe et Storme retiendra ma particulière attention. Je ne puis cependant vous donner aujourd'hui une réponse plus précise à ce sujet.

Je pense, comme M. de Stexhe, qu'une partie de cet arriéré judiciaire dépend directement de l'action des tribunaux et, de ce fait, le pouvoir politique n'a pas, en l'occurrence, toutes les possibilités d'agir. On peut cependant espérer qu'au départ des parquets, certaines actions seront entreprises. Il est certain que l'on ne peut se contenter de faire cette constatation et qu'il faudra, au niveau des pouvoirs politique, législatif et exécutif, que des initiatives soient prises, parce que cette situation pose effectivement un problème très grave pour les justiciables.

En ce qui concerne la reconnaissance de la laïcité et le problème de la rétribution des ministres du culte, je veux rappeler la volonté du gouvernement de faire avancer enfin ces deux projets. Certes, nous savons que, pour la laïcité notamment, il ne s'agit que d'une solution préparatoire qui est loin de régler l'ensemble de la question. Des modifications constitutionnelles sont nécessaires, ainsi que le vote d'une loi beaucoup plus complète et plus précise en la matière.

Le problème des relations entre la presse et la justice est à la fois important et délicat. Un intervenant a déclaré que la presse constitue une des formes de contrôle de tous les pouvoirs, pas seulement du pouvoir politique, mais aussi des pouvoirs exécutif et législatif. Je suis entièrement d'accord avec cette thèse.

Il est très difficile de légiférer en cette matière car les réglementations auraient presque certainement des effets contraires à la volonté de liberté qui nous est commune, du moins je l'espère.

J'estime toutefois que nous avons le droit et le devoir de demander à la presse dans son ensemble de faire preuve parfois de plus de prudence et de plus de sagesse. Vous le savez, j'ai vécu vendredi dernier un événement douloureux : la prise d'otages par trois jeunes garçons qui a abouti à la RTBF. Je tiens à dire très franchement, mais sans

en tirer de conclusions excessives, que la manière dont la presse a agi sur le terrain et celle dont elle a rendu compte des événements, qu'elle continue d'ailleurs à commenter longuement, ne m'ont pas paru particulièrement heureuses. A certains moments, en effet, pour faire quelques photos, la presse a vraiment joué avec la vie des gens et cela me paraît grave.

M. Cooreman. — C'est vrai.

M. Ph. Moureaux, Ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Je n'appelle certes pas de législation de contrainte en la matière, mais je lance un appel — hélas devant des bancs clairsemés en cette fin d'après-midi — à plus de prudence quand des événements aussi tragiques se déroulent. J'estime, en outre, qu'après que les événements se sont passés, il faut continuer à être prudent. Des faits comme ceux qui se sont déroulés vendredi dernier mettent en cause des personnes des deux côtés de la barrière, cette fragile barrière qui s'efface d'ailleurs dès que le problème est dénoué. Vous le savez, avant le dénouement heureux, l'opinion publique demande la tête de ceux qui menacent la vie des autres, mais, après, elle vous reproche de les avoir quelque peu bousculés ! Ceci fait partie des difficultés que nous connaissons bien. Je souhaiterais qu'en ces matières la presse, notamment la presse télévisée, fasse, peut-être, preuve d'un peu de prudence.

En lançant cet appel à la presse, je ne me fais pas de grandes illusions. Peut-être même serai-je considéré comme quelqu'un de dangereux. Je pense, toutefois, qu'il est de mon devoir de parler ainsi.

Monsieur le Président, Mesdames, Messieurs, M. Storme a tracé de la situation de la justice dans notre pays un portrait très noir mais qui n'est pas entièrement faux. Les vérités désagréables à entendre restent des vérités. Mais l'honorable membre n'a vu que la partie vide de la bouteille, sans tenir compte de la partie pleine.

Je considère, quant à moi, que, même si nous avons des reproches à nous faire ou à adresser aux autorités en général, nous sommes encore dans un Etat de droit.

Je voudrais, en terminant, vous dire brièvement comment je conçois mon rôle de ministre de la Justice.

J'estime que le ministre de la Justice est, par définition, celui qui doit défendre, à l'intérieur et au nom de l'exécutif, l'ensemble des libertés. Il doit essayer de le faire avec générosité, dans le respect de la séparation des pouvoirs. De nombreux membres de cette assemblée ont parlé de ce problème. M. Wyninckx s'est référé à Montesquieu. Je lui répondrai que, personnellement, je suis un historien du XVIIIe siècle, mais quand je fais de la politique, je la fais « les pieds dans le vingtième ».

Dans l'évolution de notre système constitutionnel où, bien entendu, il n'y a jamais eu et où il n'y aura jamais de séparation totale des pouvoirs — il s'agit là d'une théorie qu'on ne met jamais complètement en pratique —, il faut noter d'abord la naissance, puis le développement d'une justice plus indépendante que dans bien d'autres régimes politiques, même démocratiques, la France notamment. Il ne faudrait pas mettre en cause, même sous les meilleurs prétextes, ce qui me paraît extrêmement positif en la matière.

Je reviens donc sur mon idée fondamentale : le ministre de la Justice doit être le défenseur des libertés au niveau de l'exécutif. Pour ce faire, il doit strictement contrôler tous les organes répressifs qui sont directement ou indirectement sous son autorité. Il a aussi le rôle de maintenir intact l'appareil d'Etat, dont la destruction, souhaitée par certains, ouvrirait la route à ce que, j'en suis convaincu, aucun d'entre vous ne souhaite. (Applaudissements sur les bancs de la majorité.)

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close.

Daar niemand meer het woord vraagt in de algemene beraadslaging, verklaar ik ze voor gesloten.

Il sera procédé à l'examen des articles au cours de notre séance de demain.

PROJETS DE LOI — ONTWERPEN VAN WET Dépôt — Indiening

M. le Président. — Le gouvernement a déposé :

1. Un projet de loi contenant le budget des Dotations aux communautés et aux régions de l'année budgétaire 1980;

De regering heeft ingediend :

1. Een ontwerp van wet houdende de begroting der Dotaties aan de gemeenschappen en aan de gewesten voor het begrotingsjaar 1980;

Ce projet de loi est envoyé à la commission des Finances.

Dit ontwerp van wet wordt verwezen naar de commissie voor de Financiën.

2. Un projet de loi instaurant un subside spécifique en vue de promouvoir la construction et la rénovation d'habitations.

2. Een ontwerp van wet tot instelling van een bijzondere toelage voor de bevordering van nieuwbouw en vernieuwbouw van woningen.

Ce projet de loi sera imprimé et distribué.

Dit ontwerp van wet zal worden gedrukt en rondgedeeld.

Il est renvoyé à la commission des Finances.

Het wordt verwezen naar de commissie voor de Financiën.

VOORSTEL VAN WET — PROPOSITION DE LOI

Indiening — Dépôt

De Voorzitter. — De heer De Clercq heeft ingediend een voorstel van wet houdende wijziging van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten.

M. De Clercq a déposé une proposition de loi modifiant la loi du 3 juillet 1978 relative aux contrats de travail.

Dit voorstel van wet zal worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Cette proposition de loi sera traduite, imprimée et distribuée.

Er zal later over de inoverwegingneming worden beslist.
Il sera statué ultérieurement sur sa prise en considération.

INTERPELLATIE — INTERPELLATION

Verzoek — Demande

De Voorzitter. — De heer Egelmeeers wenst de minister van Landsverdediging te interpellieren over « de aankoop van zestien zware mobiele hijskranen voor de genie ».

M. Egelmeeers désire interpellier le ministre de la Défense nationale sur « l'achat de seize grues mobiles lourdes destinées au génie ».

De datum van die interpellatie zal later bepaald worden.

La date de cette interpellation sera fixée ultérieurement.

Le Sénat se réunira demain, jeudi 20 novembre 1980, à 14 heures.

De Senaat vergadert opnieuw morgen, donderdag 20 november 1980, te 14 uur.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(La séance est levée à 18 h 10 m.)

(De vergadering wordt gesloten te 18 u. 10 m.)

ERRATUM

PARLEMENTAIRE HANDELINGEN NR. 88

Namiddagvergadering van 28 juli 1980

Bladzijde 2648, vierde regel, in plaats van « Eigenlijk is het nodig... », dient « Eigenlijk is het niet nodig... » te worden gelezen.

ANNALES PARLEMENTAIRES N° 88

Séance de l'après-midi du 28 juillet 1980

En page 2648, quatrième ligne, lire « Eigenlijk is het niet nodig... » au lieu de « Eigenlijk is het nodig... ».

222